

RADA NARODOWA

DWUTYGODNIK

BIBLIOTEKA PUBLICZNA M. ST. WARSZAWY
Dzielnica
Północna

Rok V

Warszawa, 1 września 1948 r.

Nr 17 (131)

T R E Ś Ć:

Ustawowe uregulowanie warunków najmu lokali — *J. Żakiewicz.*
Współpraca kontroli społecznej z kontrolą wewnętrzną —
I. Klajnerman.

Miejscowe urzędy planowania przestrzennego — *Inż. W. Richert.*

Więcej młodzieży w radach narodowych — *Z. R.*

Terminologia i procedura inwestycyjna. — *A. H.*

Społeczny Fundusz Oszczędnościowy Rolnictwa — *dr St. Lindberg*
Zjazd Delegatów Wojewódzkich Komitetów Wystawy Ziem
Odżyaskanych — *S. Witkowski*

Z życia samorządu.

Porady prawne.

Nowe wydawnictwa.

Ustawowe uregulowanie warunków najmu lokali

Długotrwała wojna spowodowała nie tylko zahamowanie normalnego ruchu budowlanego, lecz znaczne zniszczenie istniejących lokali mieszkalnych i użytkowych. Pierwsze lata odbudowy były poświęcone przede wszystkim uruchomieniu podstawowych gałęzi gospodarki narodowej dla zaspokojenia potrzeb jeszcze bardziej koniecznych, niż potrzeba odpowiedniego mieszkania. W tym zakresie wysiłki gospodarki narodowej były skierowane dla przeprowadzenia możliwie dużej ilości remontów nieruchomości, nadających się do odbudowy, bądź najbardziej koniecznych nowych budynków. Budownictwo nowych obiektów na szerszą skalę dla celów mieszkalnych i użytkowych, jako uwarunkowane odpowiednim rozwojem szeregu gałęzi przemysłów pomocniczych zostanie podjęte w toku następnych planów gospodarczych.

Tymczasem przed ustawodawstwem powojennym stało zagadnienie odpowiedniego uregulowania spraw lokalowych w ten sposób, aby z jednej strony istniejący zasób lokali był rozdzielony proporcjonalnie i słusznie w stosunku do dużego zapotrzebowania, a z drugiej strony, aby warunki korzystania z lokali odpowiadały wymaganiom celowej gospodarki okresu odbudowy.

Pierwszy z tych problemów został uregulowany przez dekret o publicznej gospodarce lokalami z dnia 21.XII.1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 4 poz. 24 z 1946 r.) powierzający kwestię rozdziału lokali przede wszystkim organom samorządowym.

Natomiast problem określenia warunków najmu lokali był rozwiązywany w sposób tymczasowy przez przyjęcie jako podstawowej zasady, że wysokość ko-

stornego za lokale mieszkalne ustalono na poziomie z dnia 1 września 1939 r. (art. 41 dekretu o publicznej gospodarce lokalami).

Odnosnie innych warunków najmu obowiązywała przedwojenna ustawa o ochronie lokatorów oraz przepisy kodeksu zobowiązań.

Czynsze za lokale użytkowe nie zostały zregulowane.

Ustalenie jednak czynszów za lokale mieszkalne na niskim poziomie, podyktowane trudną sytuacją szeroki mas po wojnie, nie mogło być utrzymane na dłuższą metę, tymbardziej, że, o ile było uzasadnione w stosunku do świata pracy, o tyle dla inicjatywy prywatnej — stanowiło przywilej.

Niskie bowiem komorne nie pokrywało nie tylko kosztów remontów bieżących, czy kapitalnych, lecz nawet kosztów eksploatacji nieruchomości. W konsekwencji taki stan powodował pogorszenie stanu nieruchomości i warunków mieszkalnych. Stąd wynikła potrzeba ustalenia nowych warunków najmu lokali.

W szczególności w zmianie dotychczasowego stanu rzeczy były zainteresowane związki samorządowe.

Wskutek zmian powojennych około połowy nieruchomości w Polsce stanowi własność publiczną. Z tego znaczna część należy do związków samorządowych.

Oczywiście zachowanie w odpowiednim stanie obiektów majątkowych o tak znacznej wartości ciąży na gospodarce samorządowej, wpływa na jej stosunki finansowe.

Z drugiej strony stosunki finansowe samorządów miejskich, jak wiadomo, zależą w znacznej mierze

od wpływów z podatków: od nieruchomości i od lokali.

Niskie dotychczas komorne, stanowiące podstawę opodatkowania, nie pozwalało należycie wykorzystać tego źródła dochodu dla gmin miejskich.

W tej sytuacji zaszła konieczność uregulowania sprawy warunków najmu lokali na następujących zasadach:

1) ujednolicenie wymiaru czynszu przez przyjęcie za podstawę obliczeniową komornego jednolitego elementu na całym terenie państwa: metr kw. powierzchni użytkowej,

2) zróżniczkowanie wysokości komornego, zależnie od źródeł dochodów najemcy,

3) zapewnienie domom mieszkalnym odpowiednich środków na pokrycie kosztów eksploatacji i drobnych remontów, jako też stworzenie funduszy dla przeprowadzenia remontów kapitalnych,

4) urealnienie wpływów podatkowych dla związków samorządu terytorialnego ze źródeł opartych o nieruchomości miejskie.

Na tych zasadach oparty jest dekret o najmie lokali z dnia 28 lipca 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 36 poz. 259).

Stosownie do normowanych zagadnień, dekret dzieli się na 4 działy:

I. Przepisy wstępne, określające zakres przedmiotowy dekretu,

II. o czynszu, najmie i zarządzie budynków,

III. o Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej, przeznaczonym na dokonywanie remontów kapitalnych,

IV. przepisy przejściowe i końcowe.

I.

Przepisy wstępne ustalają, że dekret dotyczy lokali mieszkalnych i użytkowych, znajdujących się w budynkach wzniesionych przed 22 lipca 1944 r., o ile nie są wyłączone spod gospodarki publicznej lokalami na zasadzie dekretów: 1) o rozbiórce i naprawie budynków zniszczonych i uszkodzonych wskutek wojny — z 1945 r. (Dz. U.R.P. Nr 34 poz. 181 z 1947 r.) i 2) o popieraniu budownictwa (Dz. U.R.P. Nr 52 poz. 270 z 1947 r.).

O ile jednak budynki po 22 lipca 1944 r. zostały wzniesione bądź naprawione przez Państwo, samorząd lub inne instytucje prawa publicznego oraz przedsiębiorstwa państwowe i samorządowe, to lokale w nich znajdujące się podlegają przepisom dekretu.

Niezależnie od daty wzniesienia lub naprawienia wyłączone są spod działania dekretu lokale reprezentacyjne, lokale dzienne w hotelach i pensjonatach i lokale, znajdujące się w nieruchomościach w gminach wiejskich, nie podlegających podatkowi od nieruchomości. Uchwała Rady Ministrów określi, jakie lokale uważa się za reprezentacyjne.

II.

Dział II dekretu w art. 2 wyczerpująco normuje wysokość czynszu za najem lokali mieszkalnych, ustalając zasadę, że podstawy jego obliczania są następujące:

1) stawka za metr kw. powierzchni użytkowej lokali, przewidziana w załączonej do dekretu tabeli Nr I,

2) ogólna powierzchnia użytkowa lokalu. Zalicza się do niej powierzchnię wszystkich pomieszczeń lokalu bez względu na ich przeznaczenie. Iloczyn stawki za metr kw. powierzchni przez jej rozmiar z zaokrągleniem w górę do 10 zł. określa wielkość czynszu za odpowiedni lokal.

Obowiązani do płacenia czynszu są najemcy na podstawie umowy, bądź orzeczenia władz lokalowych. O ile lokal jest zajęty przez kilku najemców, wysokość czynszu przez nich płaconą oblicza się proporcjonalnie do całkowitej powierzchni zajmowanej i użytkowanej przez każdego z nich.

Sublokatorzy płacą czynsz oddzielnie — niezależnie od głównych lokatorów — stosownie do zajmowanej przez nich przestrzeni lokalu.

Wspomniana tabela Nr. 1 załączona do dekretu różniczuje wielkość stawki za metr, zależnie od wielkości miasta, dzielnicy miasta oraz wyposażenia technicznego budynku. Stawki w osiedlach I kategorii do 20.000 mieszkańców będą się wahały od 80 zł. do 100 zł. za metr kw., w osiedlach II kategorii od 20.000 do 75.000 mieszkańców od 88 zł. do 108 zł., a w miastach ponad 75.000 mieszkańców III kategorii — od 92 zł. do 120 zł. za metr kw.

Od płacenia wyżej omawianego czynszu zwolnione są następujące grupy najemców:

1) pracownicy państwowi i samorządowi oraz wszystkie osoby, których źródłem utrzymania jest praca najemna,

2) osoby, których podstawą utrzymania jest zawódowa twórczość lub działalność naukowa, literacka, artystyczna lub publicystyczna,

3) osoby, pobierające różnego rodzaju zaopatrzenia z funduszy publicznych,

4) bezrobotni, zarejestrowani w Urzędach Zatrudnienia.

Wyliczeni najemcy płacą czynsz w dotychczasowej wysokości. O ile jednak są równocześnie podatnikami podatku obrotowego, bądź prowadzą wspólne gospodarstwo domowe z takim podatnikiem, nie korzystają ze zwolnienia od płacenia czynszu, ustalonego w art. 2 dekretu.

Połowę stawek, określonych w art. 2, płacą członkowie spółdzielni pracy oraz drobni rzemieślnicy, zatrudniający jednego członka rodziny oraz jednego pracownika, przy tym piekarze, wędliniarze, cukiernicy i złotnicy są uwzględnieni, o ile zatrudniają tylko jednego członka rodziny.

Poza czynszem wynajmujący może pobierać opłaty tytułem zwrotu kosztów dostarczania z własnych urządzeń: oświetlenia, ogrzewania oraz ciepłej wody.

Z czynszu wynajmujący ponosi koszt eksploatacji i bieżącego remontu do wysokości 15% czynszu przewidzianego w art. 2 oraz 30% — przy płaceniu połowy jego wysokości. Nad wykonaniem tego obowiązku czuwają właściwe władze przy pomocy zrzeszeń właścicieli nieruchomości oraz komitetów blokowych i domowych.

Poza sprawami wysokości czynszu dekret normuje przyczyny uprawniające wynajmującego do rozwiązania umowy najmu. Mianowicie są to przyczyny, które uprawniają do odstąpienia od umowy bez wypowiedzenia, w szczególności, o ile najemca zalega z opłatą czynszu najmniej za dwa okresy płatności.

III.

Dla przeprowadzenia remontów kapitalnych budynków mieszkalnych zostaje utworzony Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej, który składa się z funduszy lokalnych i funduszu ogólnego - krajowego.

Pierwsze z nich w zakresie powiatów i miast wydzielonych są przeznaczone dla bezpośredniego zużycia na wspomniany cel.

Fundusz Ogólno - Krajowy wyrównuje niedobory funduszy lokalnych.

Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej ulokowany jest w Banku Gospodarstwa Krajowego, który w stosunku do funduszy lokalnych posługiwać się będzie siecią terenowych instytucji kredytowych.

Na dochód jego składają się wpłaty, dokonywane przez wynajmujących. Stanowią one 55% czynszu, określonego w art. 2 dekretu, oraz 35% czynszu płaconego przez najemców w połowie wysokości zasadniczej.

Od wpłat zwolnieni są wynajmujący lokale mieszkalne w budynkach, które nie liczą więcej, niż 8 izb mieszkalnych, oraz właściciele budynków lub lokali od lokali zajmowanych przez nich w całości, bądź w granicach norm zaludnienia.

Ponadto do wpłat na rzecz Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej są obowiązani wynajmujący również za lokale użytkowe według stawek określonych w tabeli Nr 2 załączonej do dekretu. Wysokość stawek jest zróżniczkowana analogicznie — jak w tabeli Nr 1.

Najniższa stawka od lokali handlowych w małych osiedlach wynosi 45 zł za metr kw. powierzchni miesięcznej, najwyższa stawka od takich lokali w dużych miastach sięga do 100 zł za metr kw.

2/3 wpływów z omówionych wpłat są przeznaczone na fundusze lokalne a 1/3 — na ogólnokrajowy.

Tym ostatnim administruje zarząd, złożony z przedstawicieli Rady Państwa, określonych przez nią organizacji społecznych oraz zainteresowanych ministrów. Nadzór wykonuje Minister Odbudowy w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Funduszem lokalnym administruje Komitet Funduszu Lokalnego, którego organizację ustali rozporządzenie zainteresowanych ministrów. Nadzór jest przewidziany dla powiatowych lub miejskich rad narodowych.

Komitety funduszy lokalnych będą ustalały plany remontów kapitalnych i udzielały na nie dotacji. Plany będą układane na podstawie wniosków, zgłoszonych przez zainteresowane czynniki publiczne i prywatne: przedsiębiorstwa państwowe, samorządowe, spółdzielnie mieszkaniowe i zrzeczenia prywatnych właścicieli nieruchomości.

IV.

Przepisy przejściowe przewidują do czasu obliczenia powierzchni lokali opłacanie czynszów tymczasowych oraz wpłat na Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej według tabel załączonych do dekretu.

W miejscowościach I kategorii czynsz miesięczny od izby będzie wynosił 1.400 zł, a wpłata na fundusz 675 zł; w miejscowościach II kategorii odpowiednie stawki: 1.600 zł, 825 zł, dla III kategorii: 1.800 zł i 975 zł.

Przepisy końcowe ustalają, jako termin wejścia w życie dekretu dzień 1 września 1948 r. Od tego czasu mają moc: ustawa o ochronie lokatorów (Dz. U.R.P. Nr 39 poz. 297 z 1936 r.), przepisy o mieszkaniach służbowych (Dz. U.R.P. Nr 86 poz. 663 z 1933 r.) oraz art. 41 dekretu o publicznej gospodarce lokalami — ograniczający czynsz za lokale mieszkalne na poziomie z 1939 r.

Pozostałe przepisy dekretu o publicznej gospodarce lokalami pozostają w mocy, jak też przepisy kodeksu zobowiązań o najmie lokali, o ile omawiany dekret nie stanowi inaczej.

V.

Poza omówionymi zasadniczymi przepisami dekret zawiera szereg norm o charakterze proceduralnym. Przewiduje też uregulowanie szeregu kwestii w rozporządzeniach wykonawczych Rady Ministrów, bądź poszczególnych ministrów.

Należy podkreślić, że szerokie uprawnienia dekret przewiduje dla Rady Państwa.

Poza wspomnianym udziałem w administracji Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej dekret zastrzega dla Rady Państwa, że rozporządzenie i zarządzenia, przewidziane w nim, będą wydane za jej zgodą. Najdonioślesze z nich są następujące:

- 1) w sprawie rozszerzenia grup osób zwolnionych od płacenia czynszu zasadniczego (art. 2),
- 2) o powołaniu organizacji i zadaniach przymusowych zrzeczeń prywatnych właścicieli nieruchomości,
- 3) o postępowaniu przy określaniu czynszu i właściwości władz,
- 4) o nowym uregulowaniu sprawy mieszkań służbowych,
- 5) o ewentualnym obniżeniu czynszu w miejscowościach do 20.000 mieszk. — o 30%, a na Ziemiach Odzyskanych — o 50%.

Dla terenowych rad narodowych poza wspomnianym nadzorem nad Komitetami Funduszy Lokalnych przewidziane są następujące uprawnienia:

- 1) miejskie rady narodowe dokonują podziału miasta na dzielnice dla zastosowania właściwych stawek tabeli Nr 1,
- 2) wojewódzkie rady narodowe mogą postanowić zaliczenie do kategorii II-ej miejscowości, określonych, jako osiedla kategorii I,
- 3) właściwe rady narodowe mogą ustalić górną granicę opłat za świadczenia dodatkowe wyżej omówione,
- 4) prezydja właściwych rad narodowych zatwierdzają plany remontów kapitalnych.

Odnosnie sprawy zarządu nieruchomości, stanowiących własność samorządu terytorialnego, bądź przekazanych mu w zarząd dekret stanowi, że w tym celu z reguły należy organizować przedsiębiorstwa samorządowe o własnych budżetach, ustalonych w myśl odrębnych przepisów.

Jak wynika z wyżej wyłuszczonych przepisów dekretu o najmie lokali treść jego odpowiada podstawowym założeniom wspomnianym na wstępie niniejszych wywodów.

Obecnie zadaniem czynników wykonawczych, szczególnie organów samorządowych, jest sprawne wprowadzenie w życie nowych norm.

Znaczne podwyższenie komornego dla grupy najemców, znajdujących się w lepszej sytuacji materialnej, da podstawę dla zwiększonych wpływów z podatków od nieruchomości i od lokali.

Należy nadmienić, że wkrótce wejdzie w życie obecnie opracowywany przez czynniki rządowe dekret wprowadzający zmiany do dekretu o podatkach komunalnych — w tym kierunku, aby wymienione podatki były płatne zaliczkowo od bieżącego komornego, analogicznie jak podatek obrotowy od bieżącego obrotu. W ten sposób skutki zmian, wprowadzonych przez dekret o najmie lokali, będą mogły spowodować zwiększenie dochodów związków samorządowych już na jesieni bieżącego roku.

Z drugiej strony każda zainteresowana rada narodowa przez odpowiedni wpływ na organizację i działalność Komitetu Funduszu Lokalnego będzie mogła przyczynić się w skuteczny sposób do celowego gospodarowania nieruchomościami objętymi działaniem dekretu.

J. Żakiewicz

L. KLAJNERMAN

Współpraca kontroli społecznej z kontrolą wewnętrzną

I.

Kontrola wewnętrzna (zwana również resortową) w dziedzinie administracji publicznej jest najdawniejszym i pierwotnie jedynym rodzajem kontroli wykonania zarządzeń administracyjno-gospodarczych. Kontrola ta jest zarówno prawem, jak i obowiązkiem każdego odpowiedzialnego kierownika jednostki administracyjnej lub gospodarczej, albowiem winien on czuć, by jego własne zlecenia oraz dyspozycje władz przełożonych były należycie i celowo wykonane.

Kontrola wewnętrzna jest z natury rzeczy kontrolą jednostronną, gdyż jej tendencją jest badanie wykonania zarządzeń administracyjno-gospodarczych głównie z punktu widzenia danej dziedziny administracji publicznej, a nie interesu ogólnopolskiego, a poza tym nie jest ona wystarczającą i z tego względu, że jako organ kierownika danej jednostki, choćby na szczeblu naczelnym, nie daje gwarancji absolutnej bezstronności.

Stąd zrodziła się konieczność powołania organu niezależnego, stojącego poza obrębem aparatu administracji publicznej podległego jedynie władzy najwyższej w Państwie. Jest nim kontrola państwowa, której zadaniem jest badanie pod względem finansowym i gospodarczym działalności władz, instytucji i przedsiębiorstw państwowych, a — na podstawie szczególnego zlecenia — także jednostek samorządowych oraz instytucji, wykonujących czynności zlecone w zakresie administracji i gospodarki publicznej. Do czasu utworzenia Najwyższej Izby Kontroli w drodze osobnej ustawy, która określi organizację i sposób działania N. I. K., czynności wyżej wymienione spełnia Biuro Kontroli przy Radzie Państwa.

Trzecim rodzajem kontroli jest kontrola parlamentarna, wykonywana przez sejm nad działalnością rządu jako całości, poszczególnych ministrów, oraz podległych im organów administracyjnych. Kontrola parlamentarna jest w gruncie rzeczy kontrolą społeczną w najogólniejszym tego słowa znaczeniu, wykonywaną przez reprezentację Narodu, jaką jest sejm, nad najwyższymi organami władzy wykonawczej w Państwie. Wreszcie do sprawowania kontroli społecznej w zakresie administracji i gospodarki publicznej w terenie powołane są rady narodowe.

Jest rzeczą jasną, że warunkiem skuteczności kontroli jest, aby działalność wszystkich rodzajów kontroli była szarmonizowana i aby wytworzone zostały warunki, zapewniające jak najdalej idącą ich współpracę.

Tym celom służy powzięta zgodnie przez Radę Państwa i Rząd uchwała w sprawie organizacji i funkcjonowania kontroli wewnętrznej w urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych oraz o jej współpracy z kontrolą państwową i społeczną, ogłoszona w Nr 13 „Rady Narodowej“ z dnia 1 lipca 1948 r.

Uchwała stwarza przede wszystkim podstawy dla jednolitej organizacji i funkcjonowania kontroli wewnętrznej w urzędach, instytucjach, przedsiębiorstwach państwowych oraz przedsiębiorstwach, pozostających pod zarządem państwowym lub prowadzonych przy udziale Państwa, przewidując trzy stopnie organizacyjne tej kontroli, a więc:

1. organ kontroli we władzy naczelnej (organ kontroli ministra),

2. organ kontroli w centralnych i samodzielnych urzędach i centralnych przedsiębiorstwach,
3. organ kontroli w urzędach i przedsiębiorstwach podległych.

Zakres działania kontroli wewnętrznej obejmuje kontrolę organizacji, administracji, gospodarki oraz funkcjonowania jednostek, podlegających kontroli z punktu widzenia planowości, legalności, rzetelności, gospodarności i celowości, przy czym organa kontroli wewnętrznej przeprowadzają kontrolę wstępną (czynności zamierzonych), faktyczną (czynności dokonywanych) i następną (czynności dokonanych).

Dla zapewnienia możliwie najdalej idącej jednolitości organizacyjnej i kompetencyjnej kontroli wewnętrznej uchwała powierza Prezesowi Rady Ministrów, działającemu w porozumieniu z Dyrektorem Biura Kontroli, nadzór w zakresie organizacji kontroli oraz dostosowanie jej, a także jej szczegółowego zakresu działania do potrzeb danego ministerstwa. Temu samemu celowi służy przepis, stanowiący, że instrukcje Ministrów, określające zakres kontroli wstępnej, faktycznej i następnej, wykonywanej przez organa kontroli wewnętrznej, będą wydane w porozumieniu z Dyrektorem Biura Kontroli, w sprawach zaś finansowych — również w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Tak przez uchwałę ujęta kontrola wewnętrzna, będąca przede wszystkim organem kontrolnym odpowiedzialnego kierownika danej jednostki administracyjnej lub gospodarczej, musi współdziałać z jednej strony z kontrolą państwową, z drugiej zaś — z kontrolą społeczną.

Współpraca z kontrolą państwową polega na informowaniu Biura Kontroli przy Radzie Państwa o okresowych planach pracy w zakresie kontroli wewnętrznej, nadsyłaniu okresowych sprawozdań z czynności i z kontroli w sprawach o szczególnym znaczeniu dla Państwa, a na żądanie Biura Kontroli wszelkich materiałów z dokonanych czynności kontrolnych, powiadamianiu w miarę możliwości delegatur Biura Kontroli o rozpoczęciu kontroli w terenie oraz — udziale we wspólnej kontroli. Kontrola państwowa może nadto występować z wnioskami o przeprowadzenie kontroli, które nie były przewidziane w okresowych planach pracy organów kontroli wewnętrznej.

Przedstawieniu form i sposobów współpracy kontroli wewnętrznej z kontrolą społeczną poświęcone będą dalsze uwagi niniejszego artykułu.

II.

Sprawa wykonywania przez terenowe rady narodowe ich uprawnień w zakresie kontroli społecznej, najbardziej celowych metod i form tej kontroli — przy jednoczesnej próbie rozgraniczania czynności kontroli społecznej i kontroli wewnętrznej — była już przedmiotem uchwały Prezydium K.R.N. z dnia 25 czerwca 1946 r., której treść podana została do wiadomości w Nr. 26 „Rady Narodowej“ z dnia 7 lipca 1946 r. Uchwała ta miała na celu usunięcie wątpliwości, jakie powstały w praktyce co do zasięgu i celów kontroli społecznej oraz rodzajów spraw i czynności, które mogą i winny być jej przedmiotem. Już wtedy wskazano, że rodzaj aktów i czynności, dokonywanych przez niektóre wła-

dze i urzędy państwowe wymaga ścisłego wskazania granic uprawnień kontrolnych rad narodowych, a więc: kontrola organów wymiaru sprawiedliwości nie może dotyczyć orzecznictwa sądów, w zakresie którego sądy są niezawisłe, ani naruszać tajemnicy dochodzenia i śledztwa, kontrola czynności urzędów bezpieczeństwa publicznego winna być prowadzona na wniosek właściwej rady narodowej przez Komisję Specjalną, a o spostrzeżonych niedomaganiach w funkcjonowaniu organów podległych Ministerstwu Obrony Narodowej winny rady zawiadamiać bezpośrednio Prezydium K.R.N., tzn. obecnie Radę Państwa; podejmowanie przez rady narodowe kontroli na tym odcinku zostało wyłączone.

Poza wskazaniem tych trzech dziedzin administracji, gdzie ze względu na specyficzny charakter czynności było rzeczą konieczną, bądź ściśnięciem, bądź wyłączeniem uprawnień kontrolnych rad narodowych, uchwała podkreśla, że kontrola społeczna nie powinna bez koniecznej potrzeby sięgać do dziedziny czynności o charakterze czysto technicznym i rachunkowym, albowiem są one raczej przedmiotem kontroli wewnętrznej oraz kontroli wykonywanej przez organy Biura Kontroli. Również kontrola państwowych przedsiębiorstw przemysłowych i komunikacyjnych nie może wkraczać w szczególności technicznego przebiegu produkcji, ani naruszać normalnej pracy przedsiębiorstwa. Natomiast kontrola społeczna winna przede wszystkim dotyczyć tych aktów i czynności władz, urzędów i przedsiębiorstw państwowych, a także spółdzielni oraz instytucji i osób, wykonujących funkcje zleczone w zakresie administracji i gospodarki publicznej, które wywołać mogą poważniejsze społeczne i gospodarcze skutki.

Uchwała z dnia 25.6.1946 r. była pierwszym autorytatywnym wyjaśnieniem, jaki powinien być stosunek kontroli społecznej do podlegających kontroli instytucji i co powinno być głównie przedmiotem kontroli. Wytłaczające te w sposób najbardziej ogólny i zasadniczy przeprowadzają granicę w zakresie kompetencji kontroli społecznej i kontroli wewnętrznej, nie zawierają natomiast wskazań, w jaki sposób oba te rodzaje kontroli mają harmonizować swe czynności i współdziałać ze sobą dla osiągnięcia wspólnego celu: sprawnego, planowego i celowego funkcjonowania aparatu administracji i gospodarki publicznej.

Omawiana tu zgodna uchwała Rady Państwa i Rządu nawiązuje do uchwały Prezydium K.R.N. z dnia 25.6.1946 r. i uzupełnia ją właśnie postanowieniami, określającymi formy i sposoby współpracy kontroli wewnętrznej z kontrolą społeczną.

III.

Uchwała Rady Państwa i Rządu stwierdza przede wszystkim, że zasady kontroli społecznej, ustalone w uchwale Prezydium K.R.N. z dnia 25.6.1946 r., nadal obowiązują i że są one podstawą działania organów kontrolnych rad narodowych, wobec czego są one miarodajne dla ustalenia, czy dana instytucja podlega kontroli oraz jakie jej akty i czynności i jak dalece kontrolą tą mogą być objęte.

Uchwała rozróżnia dwie formy przeprowadzania kontroli społecznej w urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych:

1. kontrolę, podejmowaną bezpośrednio i samodzielnie przez organy kontrolne rad narodowych,
2. kontrolę, podejmowaną nie bezpośrednio i samodzielnie przez rady narodowe, lecz na ich wniosek —

przez organy kontroli wewnętrznej lub państwowej, z którymi organy kontrolne rad narodowych współdziałają.

Pierwsza forma kontroli winna być stosowana **przede wszystkim** dla zbadania określonych spraw o poważniejszym znaczeniu dla obszaru właściwości terytorialnej danej rady.

Sformułowanie to przypomina w swej treści ujęcie odnośnego postanowienia w uchwale z dnia 25.6.1946 r. z tą różnicą, że obecnie nastąpiło sprecyzowanie i bliższe jego wyjaśnienie przez ustalenie, że ilekroć chodzi nie o całość działalności danej instytucji, lecz o poszczególne czynności i akty, które mają szczególną wagę i znaczenie dla obszaru, podlegającego właściwości terytorialnej danej rady, kontrola społeczna może być podjęta przez radę bez potrzeby uprzedniego porozumienia się z organami kontroli wewnętrznej. Należy podkreślić, że podejmowanie kontroli bezpośredniej i samodzielnej przez rady narodowe **nie musi** się ograniczać tylko do poszczególnych ważniejszych spraw, albowiem uchwała zaleca, aby kontrola taka była stosowana „**przede wszystkim**” w takich sprawach, z czego wynika, że może ona być stosowana i w innych przypadkach, ale tylko w drodze wyjątku od reguły. Należy więc nader ostrożnie oceniać, czy są dość ważne przyczyny dla odstąpienia od tej zasady.

Druga forma kontroli stosowana jest dla zbadania **całokształtu działalności oraz gospodarki** urzędów, instytucji i przedsiębiorstw państwowych. Wyłączona jest wówczas możliwość kontroli, podejmowanej przez rady narodowe na własną rękę, choćby z tego względu, że jej przeprowadzanie bez uprzedniego porozumienia się z kontrolowaną instytucją, ustalenie terminów i sposobów kontroli z organami kontroli wewnętrznej, dysponującymi materiałami, których udostępnienie kontroli społecznej może znakomicie ułatwić jej pracę, jest w praktyce wręcz niemożliwe, a w każdym razie niezmiernie utrudnione. Innym, bardzo poważnym motywem tego postanowienia jest troska o to, aby przez nagłe podjęcie kontroli całości funkcjonowania jednostki administracyjnej lub gospodarczej nie nastąpiło zakłócenie normalnego biegu pracy i procesu produkcji.

Z tych względów rada narodowa, zamierzając zlecić swym organom kontrolnym zbadanie całokształtu działalności danej instytucji, winna wystąpić z wnioskiem do organów jej kontroli wewnętrznej lub kontroli państwowej (delegatur Biura Kontroli) o przeprowadzenie **wspólnej** kontroli. Gdyby wniosek taki nie odniósł skutku, zainteresowana rada narodowa może podjąć interwencję zarówno przez prezydium rady narodowej hierarchicznie wyższej, jak i w organach kontroli wewnętrznej wyższego stopnia. Interwencja taka musi znaleźć właściwe załatwienie, albowiem w końcowym swym etapie dotrze bądź do Rady Państwa, bądź do właściwej władzy naczelnej, a autorytet tych instancji daje gwarancję słusznego rozstrzygnięcia ewentualnego sporu na tle różnicy zdań co do potrzeby przeprowadzenia kontroli społecznej między radą narodową a organami kontroli wewnętrznej odnośnej instytucji.

W związku z ustaleniem wyżej przedstawionych form kontroli społecznej uchwała wskazuje sposoby, zmierzające do zapewnienia współpracy kontroli wewnętrznej z kontrolą społeczną. Zasada jest współdziałania organów obu rodzajów kontroli w przeprowadzanych badaniach, a to zarówno wówczas, gdy kontrola podjęta zostaje na

wniosek rady narodowej, jak i wtedy, gdy dzieje się to z inicjatywy organów kontroli wewnętrznej.

W ostatnim przypadku inspektorzy kontroli wewnętrznej obowiązani są zawiadomić właściwą radę narodową o zamierzonej kontroli, aby w ten sposób umożliwić jej udział w kontroli. Od uznania rady zależy, czy będzie uważała swój udział w kontroli za potrzebny. Niezgłoszenie się przedstawicieli rady do udziału w kontroli nie jest oczywiście przeszkodą dla jej przeprowadzenia wyłącznie przez inspektorów kontroli wewnętrznej. W jednym tylko przypadku organy kontroli wewnętrznej **nie muszą zawiadamiać** o zamierzonym podjęciu kontroli, mianowicie, gdy chodzi o kontrolę doraźną dla zbadania określonej sprawy, co jednak nie wyłącza udziału przedstawicieli rady, jeżeli się zgłoszą z własnej inicjatywy.

Poza współudziałem organów obu rodzajów kontroli w podejmowanych czynnościach kontrolnych — środkiem dla utrzymania między nimi współpracy i łączności jest obowiązek organów kontroli wewnętrznej przysyłania radzie narodowej odpisów protokółów z kontroli, przeprowadzonych na obszarze jej właściwości terytorialnej, a obowiązek ten dotyczy wszystkich kontroli, tj. przeprowadzonych z udziałem lub bez udziału organów kontroli społecznej, z wyjątkiem tylko kontroli doraźnych, podjętych z inicjatywy organów kontroli wewnętrznej dla zbadania określonych spraw, jeśli w tych kontrolach nie brali udziału przedstawiciele rady narodowej.

Przysyłanie protokółów z kontroli radzie narodowej jest ważnym środkiem dla zorientowania rady o stanie spraw w zakresie administracji i gospodarki publicznej na jej terenie, co pozwala jej na właściwą ocenę tych spraw i ułatwia podjęcie decyzji.

Wreszcie uchwała nakłada na organy kontroli wewnętrznej obowiązek powiadomienia rad narodowych o

usunięciu uchybień, jakie stwierdzone zostały w wyniku kontroli, przeprowadzonej wspólnie z organami kontroli społecznej, co daje możliwość oceny rezultatów kontroli i jej skuteczności.

Przedstawiony wyżej na podstawie uchwały Rady Państwa i Rządu sten rzeczy w dziedzinie form i metod sprawowania kontroli społecznej i jej współpracy z kontrolą wewnętrzną należy jeszcze uzupełnić uwagą, dotyczącą ogólnej koordynacji planów działalności organów obu rodzajów kontroli. Wskazaliśmy, mówiąc o współpracy kontroli wewnętrznej z kontrolą państwową, że organy kontroli wewnętrznej przysyłają Biuru Kontroli przy Radzie Państwa swe okresowe plany pracy. W związku z tym uchwała porucza Biuru Kontroli i jego delegaturom z jednej strony uzgadnianie planów i działalności kontroli państwowej i wewnętrznej, z drugiej zaś uzgadnianie tych planów i zamierzonych czynności z planami czynności kontroli społecznej, podejmowanych dla zbadania całokształtu działalności **oraz gospodarki urzędów, instytucji i przedsiębiorstw państwowych.**

Stąd płynie wniosek, że rady narodowe **winny opracowywać okresowe plany kontroli w omawianej dziedzinie** i przysyłać je delegaturom Biura Kontroli dla uzgodnienia z planami kontroli państwowej i wewnętrznej.

Reasumując, stwierdzić wypada, że zreferowane tu uchwały Prezydium K.R.N. z 1946 r. oraz Rady Państwa i Rządu z 1948 r. są poważnym osiągnięciem w dziedzinie rozwinięcia i sprecyzowania ogólnych zasad ustawy z dnia 11.9.1944 r. o radach narodowych w zakresie kontroli społecznej, jej metod działania i stosunku do instytucji podlegających tej kontroli. Uchwały te wskazują właściwą drogę dla najlepszego wykonywania przez rady narodowe, jako reprezentację samorządu terytorialnego, jednej z najważniejszych ich funkcji, jaką jest kontrola społeczna.

Inż. W. RICHERT

Miejsce Urzędów Planowania Przestrzennego

Każda działalność, zwłaszcza zakrojona na dłuższą metę, musi być oparta na odpowiednim planie działania. Im większy i szerszy zakres działalności, tym bardziej nieodzowną staje się jej planowość. Stąd też tak wielki nacisk kładzie się u nas ostatnio na planowość w gospodarce państwowej i w gospodarce samorządu terytorialnego oraz na konieczność powiązania gospodarki samorządowej z ogólnym planem gospodarki narodowej.

Planowanie w gospodarce narodowej, zwłaszcza zaś planowanie inwestycji, wiąże się ściśle z gospodarką terenową, t.j. ze sposobem użycia terenu i rozmieszczenia ludności w terenie, czyli z t.zw. planowym zagospodarowaniem przestrzennym kraju.

Na planowe zagospodarowanie przestrzenne kraju przed wojną w Polsce mało zwracano uwagi, toteż ujemne skutki tego stanu rzeczy wyrażały się w chaotycznym zabudowie miast i osiedli.

Po wojnie zagadnienie to uregulowane zostało specjalnym aktem prawnym, a mianowicie dekretem z dnia 2 kwietnia 1946 r. (Dz. U.R.P. Nr. 16 poz. 109). W myśl przepisów tego dekretu „wszystkie poczynania publiczne i prywatne w zakresie użycia terenu i rozmieszczenia ludności powinny być dostosowane do postanowień pla-

nów zagospodarowania przestrzennego. Planowe zagospodarowanie przestrzenne przeprowadza się na podstawie planów: krajowego, regionalnych oraz miejscowych, opracowywanych zgodnie z wytycznymi polityki gospodarczej Państwa“.

Do opracowania planu krajowego powołany jest Główny Urząd Planowania Przestrzennego (GUPP), planów regionalnych — regionalne dyrekcje planowania przestrzennego (RDPP), miejscowych — miejscowe urzędy planowania przestrzennego (MUPP). Miejscowymi urzędami planowania przestrzennego miast wydzielonych są zarządy miejskie, zaś pozostałych osiedli — właściwe wydziały powiatowe. Ponieważ zarządy miejskie i wydziały powiatowe są równocześnie organami wykonawczymi odnośnych rad narodowych, a do kompetencji rady narodowej — w myśl ustawy o radach narodowych — należy m. in. planowanie działalności publicznej na obszarze związku samorządowego, który rada reprezentuje, przeto miejscowe urzędy planowania przestrzennego stanowią tę komórkę, w której wiążą się z sobą uprawnienia władz planowania przestrzennego z uprawnieniami rad narodowych w zakresie planowania.

Zasięg zagadnień, wzajemna zależność wszystkich dzielnic kraju oraz konieczność współdziałania wszyst-

kich władz rządowych w twożeniu planu wymagały władzom powierzenia regionalnego i krajowego planowania przestrzennego władzom państwowym.

Plany regionalne, oparte o plan krajowy, stanowią także czynnik kontroli zgodności planów miejscowych z ogólniejszymi zasadami i rozwiązaniami planowej gospodarki Państwa.

Szczególna rola planów miejscowych polega na tym, że stanowią one jedyną drogę realizacji planu krajowego i regionalnego. Poprzez plany miejscowe bowiem uzyskują te plany praktyczne sformułowanie pod względem rozmieszczenia w terenie i czasu realizacji poszczególnych elementów, oraz podstawę prawną i techniczną do przekształcania stanu istniejącego.

Należy więc stwierdzić, że każdy MUPP powinien spełniać dwie role: a) opracowywać podstawę przestrzennej gospodarki lokalnej w ramach planu wyższego urzędu i b) realizować fragment planu regionalnego, a tym samym i krajowego poprzez realizację planów miejscowych.

Stosownie do powyższych MUPP podlega zarówno terenowej radzie narodowej jak i RDPP i jest tym punktem, w którym musi nastąpić uzgodnienie zamierzeń rady narodowej z regionalnym planem zagospodarowania przestrzennego.

Praca MUPP jest więc poważna i odpowiedzialna i wymaga odpowiedniej organizacji techniki pracy.

MUPP-y powstały w zasadzie z dniem ogłoszenia dekretu o planowym zagospodarowaniu przestrzennym kraju i zaktywizowane zostały zarządzeniami Min. Adm. Publ. i Z.O., które wydały okólniki, wzywające do podjęcia przez wydziały powiatowe i zarządy miejskie miast wydzielonych funkcji MUPP (okólnik M.A.P. Nr. 12/48 i okólnik M.Z.O. Nr. 13/48).

Zalecają one powołanie kierownika działu planowania przestrzennego spośród pracowników zarządu miejskiego wzgl. starostwa (działu samorządowego) lub też z poza dotychczasowych pracowników tych instytucji w porozumieniu z właściwą RDPP.

W sprawach organizacji i toku pracy MUPP udzielają fachowych wskazówek RDPP, zgodnie z zarządzeniami GUPP.

Powolywanie samorządowych organów wykonawczych oraz ustalanie podstawowych zasad organizacyjnych biur, tworzenie nowych działów lub kasowanie istniejących należy do kompetencji rady narodowej. W ramach uchwalonych przez radę podstawowych zasad organizacyjnych wydział powiatowy ustala szczegółowy statut podziału czynności między poszczególne komórki organizacyjne. Będzie więc rzeczą użyteczną dla tych organów zapoznanie się z analizą wymienionych czynności MUPP oraz z zestawieniem osób i instytucji współpracujących, wynikającym z tej analizy.

Prace MUPP można podzielić na dwa zasadnicze działy:

- sporządzanie planów zagospodarowania obszarów osiedli czy gmin we własnej pracowni, względnie zlecenie wykonania, udzielanie wytycznych i spełnianie nadzoru nad wykonawcami oraz
- sporządzanie wzgl. współdziałanie z RDPP przy sporządzaniu planów zagospodarowania powiatu.

Dział b) obejmuje:

- Zebranie materiałów dla planowania,
- zebranie wniosków dla zainteresowanych władz, instytucji, osób,
- sporządzenie częściowych projektów w poszczególnych działach

- wzajemne uzgodnienie poszczególnych projektów i uzgodnienie ich z planem regionalnym wzgl. wytycznymi RDPP.
- sporządzenie programu planu zagospodarowania i planu wstępnego.
- opracowanie planu ostatecznego łącznie z RDPP,
- uprawomocnienie planu,
- opracowanie planów wykonawczych (ekonomiczny, geodezyjny itp.),
- stopniowa realizacja i nadzór nad inwestycjami.

Ostatni punkt łączy się już z zagadnieniami działu a). Przy wykonywaniu planów zagospodarowania mniejszych obszarów mogą zachodzić trzy przypadki:

- Plany zagospodarowania są wykonywane we własnej pracowni MUPP,
- plany zagospodarowania są wykonywane przez inne osoby lub zespoły według wytycznych i pod nadzorem MUPP,
- plany te wykonywane są przez władze przebudowy ustroju rolnego na mocy art. 44 dekretu.

Przypadek pierwszy wymaga, aby MUPP posiadał własny zespół wykonawców, pracujących pod kierunkiem fachowego planisty, którym powinien być (choć niekoniecznie musi) kierownik działu planowania przestrzennego. W przypadku drugim i trzecim zadanie MUPP ograniczy się do udzielania wytycznych, wypełniania czynności urzędowych i administracyjnych, prawem przewidzianych oraz nadzoru nad zgodnością projektów i ich realizacji z udzielonymi wytycznymi.

Z roli planu zagospodarowania przestrzennego jako podstawy „planowania działalności publicznej, a w szczególności ustalania budżetu” oraz rocznych planów inwestycyjnych — wynika, że etapy początkowe — opracowania i uprawomocnienia planu — choć ważne i trudne — stanowią w zasadzie działalność wstępną do wieloletniej pracy realizacyjnej.

Realizacja planów należy do organów wykonawczych — rządowych i samorządowych, a także do instytucji i poszczególnych obywateli.

MUPP jest powołany do współdziałania i kontroli zgodności realizowanych inwestycji z planem — na mocy art. 14. dekretu oraz do przygotowywania materiałów dla rad narodowych w dziedzinie planowania i kontroli działalności publicznej.

Z powyższego wynika konieczność ścisłego współdziałania z MUPP starostw, zarządów miejskich oraz różnych władz i instytucji.

Prace MUPP podzielić można na:

- administracyjno-prawne,
- techniczno-koncepcyjne.

Pierwsze muszą być wykonywane przez urzędników drugie — przez fachowców, bądź to zatrudnionych stale, bądź też działających na mocy zlecenia.

Z dotyczących przepisów prawnych z analizy pracy wynika następująca struktura MUPP:

- na czele urzędu stoi przewodniczący wydziału powiatowego (prezydent),
- zastępcą jego i referentem jest kierownik działu planowania przestrzennego, mający pod sobą:
- kancelarię i pracownię techniczną,
- organ pomocniczy i doradczy, który stanowią osoby i instytucje współpracujące stale lub okresowo (kierownicy działów starostwa, zarządu miejskiego, przedstawiciele organizacji związków, instytucji, fachowcy z różnych dziedzin itp.). Ważne i usprawniające znaczenie posiada fakt łączenia w jednej

osobie obowiązków i uprawnień starosty i przewodniczącego wydziału powiatowego.

Jeśli chodzi o finansową stronę zagadnienia, to — zgodnie z art. 32 dekretu — koszty sporządzania planów krajowego i regionalnych ponosi Państwo, zaś koszty sporządzania planów miejscowych ponosi gmina.

Sumy na powyższe koszty powinny więc być wstawiane corocznie do budżetów gmin. Wysokość ich winien ustalić MUPP jako sporządzający program.

Do budżetów samorządu powiatowego winny ponadto być wstawiane sumy na planowanie w skali powiatowej oraz na utrzymanie personelu, lokalu, materiałów technicznych, kancelaryjnych itp.

W okresie wprowadzania planów zagospodarowania przestrzennego w życie należy przewidywać wpływy gotówkowe za wyznaczenie linii regulacyjnych, sporządzanie odpisów, udzielanie zezwoleń itp.

W związku z powyższym należy jeszcze zaznaczyć, że konieczność uwzględnienia odpowiednich kredytów na miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w budżetach miast wydzielonych i powiatowych związków

samorządowych na r. 1949 podkreśla Kancelaria Rady Państwa w instrukcji budżetowej z dnia 7 czerwca r.b.

Należyte wykonanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wymaga poza tym posiadania odpowiednich pracowników.

W chwili obecnej brak specjalistów z dziedziny planowania przestrzennego. Ilość ich powiększają uczelnie i kursy, organizowane przez Ministerstwa, RDPP, oraz stowarzyszenia zawodowe jak architektów, mierniczych, a obsyłane przeważnie przez urzędy, instytucje społeczne i publiczne.

Przy obsadzaniu stanowisk kierownika należy pamiętać, że będzie on miał przede wszystkim do wykonania czynności organizacyjne i administracyjne oraz utrzymywanie stałego kontaktu z wieloma instytucjami i osobami i że powinien głęboko wyczuwać stan, potrzeby i możliwości swego terenu.

Z powyższego wynika, że walory charakteru i umysłu kierownika są równie ważne jak wiadomości fachowe.

W wypadku powoływania głównych pracowników MUPP oraz zlecenia pracy fachowcom należy każdorazowo zasięgnąć opinii właściwej RDPP.

Wiele młodzieży w radach narodowych

W czwartą rocznicę historycznej daty ogłoszenia Manifestu Lipcowego odbył się we Wrocławiu Kongres i Zlot Zjednoczeniowy Młodzieży Polski Ludowej. Cztery organizacje starszo-młodzieżowe połączyły się w jeden potężny Związek Młodzieży Polskiej, który za główne i zasadnicze zadanie swej pracy ideowo-wychowawczej postawił włączenie całego młodego pokolenia do coraz aktywniejszej pracy w odbudowie Polski i umacnianiu jej ludowego ustroju. Do zebranej młodzieży czterech organizacji ideowo-wychowawczych oraz delegacji zagranicznych harcerstwa i młodzieży szkolnej — przemówił Prezydent R. P., wskazując uczestnikom zlotu oraz całej młodzieży polskiej następujące zadania:

„Zjednoczenie organizacyjne Młodzieży Polskiej — mówił Ob. Prezydent — to doniosły czynnik wzrostu sił nie tylko młodzieży ale i całego ludu pracującego Polski. Jedność młodzieży ułatwi wykonanie wielkich i zaszczytnych zadań, jakie historia włożyła dziś na barki naszego pokolenia“.

Jednoczenie sił młodzieżowych nie może być objęte dla działaczy samorządowych. Samorząd nasz stoi wobec stałego zagadnienia uaktywnienia najszerzych mas ludowych i wprowadzenia ich w administrowanie sprawami swego terenu. Samorząd reprezentowany przez rady narodowe to szkoła rządzenia dla mas ludowych. Musi on stać się również miejscem, gdzie wychowywać się będą nowe kadry działaczy spośród najaktywniejszej młodzieży. Dotychczasowe doświadczenia oraz dane statystyczne świadczą, że zagadnienie to nie zostało należycie docenione.

Rozpisana w 1947 r. przez Biuro Rad Narodowych ankieta statystyczna dotycząca członków prezydiów terenowych rad narodowych wykazała, że w prezydiach rad narodowych znajduje się członków w wieku od

21 — 30 lat — 1129 osób, w wieku od 51 — 60 — 3726, zaś w wieku ponad 61 lat — 811 osób — na ogólną liczbę 18078 członków prezydiów.

W prezydiach Woj. R. N. na ogólną liczbę 80 członków w wieku od 21 — 30 lat znajduje się 2 osoby, w prezydiach P.R.N. 87 osób na 1316 członków, w prezydiach MRN na 3389 członków 212 w wieku do 30 lat, a w prezydiach G.R.N. na 14193 — 828 działaczy młodzieżowych. W cyfrach tych uderza nikła zupełnie ilość młodzieży w prezydiach rad narodowych.

W związku z problemem stałego odnawiania składu rad narodowych przez wprowadzenie ludzi obdarzonych inicjatywą działania oraz doświadczeniem pracy, zagadnienie wiązania pracy starszej generacji z młodym pokoleniem jest żywe i ciągle aktualne. Przez zespolenie zapалу i rzutkości młodych z rozważą i doświadczeniem starszych, samorząd terytorialny może osiągnąć lepsze wyniki w swej działalności.

Zjednoczenie się młodzieży w jedną, potężną organizację pozapartyjną, a stojącą twardo i konsekwentnie na gruncie demokracji ludowej daje pełną gwarancję, że włączający się do pracy samorządowej aktywiści Związku Młodzieży Polskiej rozumieć będą właściwie zagadnienia swego terenu i wiązanie ich z ogólnopolskimi planami gospodarczymi.

Równocześnie władze centralne i terenowe Z.M.P. muszą zrozumieć wielkie znaczenie wychowawcze, jakie przedstawia wprowadzenie do pracy samorządowej młodych aktywistów organizacyjnych.

Wielkie zadania, jakie stoją przed całym społeczeństwem polskim muszą być realizowane przy pełnym współudziale młodego pokolenia, które jednoczy swe siły dla pracy nad odbudową i przebudową Polski.

Z. Rybicki

Pamiętajcie, że wrzesień jest miesiącem odbudowy Warszawy

Terminologia i procedura inwestycyjna

W roku bieżącym wydano kilka zarządzeń, mających na celu wprowadzenie planowości w gospodarce samorządu terytorialnego i włączenie planu gospodarki samorządowej do ogólnego planu gospodarki narodowej; jednym z ważnych odcinków tej gospodarki jest działalność inwestycyjna związków samorządowych.

Zagadnienie inwestycji w skali państwowej zostało zasadniczo uregulowane dekretem z dnia 25 czerwca 1946 r. o państwowym planie inwestycyjnym (Dz. Ust. Nr 32, poz. 200). W myśl art. 3 tego dekretu wydatki inwestycyjne samorządu terytorialnego oraz instytucji, zakładów i przedsiębiorstw komunalnych mogą być dokonywane tylko w ramach i na podstawie państwowego planu inwestycyjnego. Obowiązek zgłaszania i włączania inwestycji samorządowych do państwowego planu inwestycyjnego istnieje nawet wówczas, gdy związki samorządowe przy podejmowaniu inwestycji nie liczą na pomoc ze strony Państwa (w postaci dotacji lub kredytów bankowych), lecz opierają te inwestycje wyłącznie na środkach własnych, przy czym pod pojęcie tych środków własnych podpadają również świadczenia w naturze (tzw. szarwark).

Zasada powyższa nie była dotychczas należycie realizowana przez związki samorządowe i jeszcze w roku bieżącym prowadzono szereg inwestycji w samorządzie terytorialnym poza państwowym planem inwestycyjnym. Działo się to z dużą ujmą dla ogólnopaństwowego planu inwestycyjnego, w którego pełnej dyspozycji muszą się znajdować nie tylko odpowiednie środki finansowe, ale także zasoby materiałowe i kadry robotnicze, potrzebne do wykonania zamierzonych inwestycji.

Na konieczność bezwzględnego stosowania powyższej zasady specjalny nacisk kładzie instrukcja inwestycyjna C. U. P. na rok 1949 z dnia 15 maja br., jak również okólnik z dnia 19 lipca r.b. w sprawie planowania inwestycyjnego związków samorządowych na r. 1949, wydany wspólnie przez Kancelarię Rady Państwa, Ministerstwo Adm. Publ. i Min. Ziem Odzyskanych. Instrukcje te zawierają poza tym odpowiednie wskazówki i wytyczne, dotyczące sposobu i trybu planowania oraz zgłaszania i włączania do państwowego planu inwestycyjnego na r. 1949 inwestycji związków samorządu terytorialnego.

Podjęte na podstawie wymienionych instrukcji prace w terenie są w pełnym toku i odpowiednie materiały, obrazujące zamierzenia inwestycyjne związków samorządowych na r. 1949 powinny już być do dnia 5 września r.b. złożone władzom centralnym. Jednakże z odgłosów jakie na temat tych prac dochodzą z terenu i z dorywczych inspekcji dokonywanych przez władze centralne dla sprawdzenia toku i postępu całej akcji inwestycyjnej, wynika, że nie wszędzie zrozumiano i przyswojono sobie należycie terminologię, użytą w instrukcjach i że zdarzają się wątpliwości co do postępowania przy układaniu, a zwłaszcza przy zgłaszaniu wniosków inwestycyjnych. Nie od rzeczy więc będzie przypomnienie i omówienie niektórych z tych zagadnień.

Przed wszystkim więc ważną jest rzeczą ustalenie, jakie z zamierzonych robót podpadają pod pojęcie **inwestycji**. Jest to zagadnienie nie nowe, nasuwało ono wątpliwości i w latach ubiegłych i wymagać będzie zastanowienia się także w przyszłości nie tylko przy układaniu planów inwestycyjnych, ale również przy układaniu budżetów. Budżet, jak wiadomo, składa się z dwóch części: jedna — to wydatki i dochody zwy-

czajne, druga — wydatki i dochody nadzwyczajne. Wydatki nadzwyczajne — to głównie, a często wyłącznie, wydatki inwestycyjne. Klasyfikacja wydatków w budżetach samorządowych bywa często nieprawidłowa: w niektórych związkach samorządowych wydatki o charakterze inwestycyjnym wstawia się do budżetu zwyczajnego, w innych zaś wydatki bieżące figurują w budżecie nadzwyczajnym. Omawiane instrukcje powinny pomóc do zaprowadzenia porządku w tej dziedzinie, dają bowiem dość szczegółowe i wyczerpujące określenie pojęcia inwestycji.

Instrukcja C.U.P. rozróżnia dwa rodzaje inwestycji: 1) inwestycje właściwe i 2) kapitalne remonty (w odróżnieniu od bieżących remontów, które należą do wydatków zwyczajnych). **Inwestycjami właściwymi** są zamierzenia mające na celu stworzenie lub powiększenie obiektów majątku trwałego, są to więc wszystkie inwestycje całkowicie nowe, następnie zaś odbudowa i rozbudowa istniejących obiektów. Pod pojęcie inwestycji właściwych podpada również wyposażenie tych obiektów w maszyny, urządzenia techniczne, sprzęt i inwentarz.

Jednakże to wyposażenie — o ile nie jest wyposażeniem nowych obiektów — uważane jest za nakład inwestycyjny tylko w tych przypadkach, gdy: a) wartość przedmiotu przekracza kwotę 20.000 zł, a okres jego użyteczności przekracza 1 rok, albo b) okres użyteczności przedmiotu przekracza 4 lata bez względu na jego wartość. Nie są nakładami inwestycyjnymi wydatki na zakup prototypów, patentów i licencji oraz wydatki związane z nabyciem ruchomości biurowych bądź środków lokomocji przeznaczonych do użytku administracji samorządowej.

Kapitalnymi remontami są nakłady gospodarcze zmierzające do przywrócenia czynnym gospodarczo obiektom majątku trwałego ich sprawności technicznej zmniejszonej na skutek zużycia lub uszkodzenia. Nie należy tu jednak remont przedmiotów, których okres użytkowania jest krótszy od lat pięciu, chyba, że nakład przekracza 250.000 zł, bądź 3% wartości szacunkowej przedmiotu. Nie podpadają także pod pojęcie kapitalnych remontów nakłady, które dla zachowania ciągłości użytkowej obiektów czynnego gospodarczo majątku trwałego muszą być dokonywane bieżąco (remont bieżący).

Do wydatków inwestycyjnych zaliczone są również koszty studiów badań i opracowania projektów technicznych i kosztorysów oraz koszty pomiarów i opracowania planów zagospodarowania przestrzennego.

Nowością, wprowadzoną w instrukcji C.U.P., jest podział inwestorów na trzy rodzaje: 1) **inwestorów naczelnych**, do których zaliczono władze i instytucje podległe bezpośrednio ministerstwu, a w zakresie samorządu — wojewódzkie związki samorządowe oraz m. st. Warszawę i m. Łódź; 2) **inwestorów głównych**, do których zaliczono władze i instytucje podległe inwestorom naczelnym, a w zakresie samorządu — powiatowe związki samorządowe i miasta wydzielone z pow. zw. sam.; 3) **inwestorów bezpośrednich**, t. j. tych, którzy bezpośrednio realizują inwestycje (w zakresie samorządu wszystkie rodzaje związków samorządowych). Z zestawienia tych trzech grup inwestorów wynika, że związki samorządowe — poza gminami wiejskimi i miastami niewydziałonymi — mogą występować w podwójnej

rol, o ile same podejmują inwestycje; są one bowiem wtedy inwestorami bezpośrednimi w stosunku do tych własnych inwestycji, a inwestorami naczelnymi bądź głównymi w stosunku do inwestycji podległych im związków samorządowych.

Ważną rzeczą przy układaniu i przedkładaniu zamierzeń inwestycyjnych jest odróżnienie pojęcia tytułu inwestycyjnego od wniosku inwestycyjnego. **Tytułem inwestycyjnym** — według instrukcji — jest zespół robót (lub innych nakładów gospodarczych) stanowiących jednolitą całość gospodarczą, t.j. każdy odrębny rzeczowo nakład gospodarczy, chociażby takie nakłady dotyczyły jednego i tego samego obiektu. Np. przy rozbudowie szpitala, polegającej na dobudowaniu oddziału zakaźnego i pralni, osobnym tytułem inwestycyjnym będzie budowa pawilonu dla oddziału zakaźnego, osobnym zaś budowa pralni szpitalnej, a trzecim tytułem może być jeszcze wyposażenie ich w sprzęt względnie w narzędzia lekarskie, o ile to wyposażenie w r. 1949 jest zamierzone. Natomiast **wniosek inwestycyjny** jest zgłoszeniem o włączenie danej inwestycji do państwowego planu inwestycyjnego; obejmować on może jeden lub więcej tytułów inwestycyjnych. Nadmienić tu należy że władze nadzorcze nad związkami samorządowymi sporządzają spisy złożonych im przez podległe związki samorządowe tytułów inwestycyjnych oraz zestawienia zbiorcze kapitałnych remontów i przesyłają je właściwym władzom (niezależnie od składania wniosków inwestycyjnych).

Niezawsze dobrze zrozumiane jest w terenie pojęcie **limitu inwestycyjnego**. Samo wyrażenie pochodzi z języka łacińskiego (limes, 2gi przyp. limitis, źródłosłów limit) i oznacza granicę, w danym przypadku górną granicę kredytów inwestycyjnych. W ujęciu wspomnianego okólnika Kancelarii Rady Państwa z 19 lipca r.b. limit — w odniesieniu do planowania inwestycyjnego w samorządzie — jest to określona wstępnie maksymalna suma kredytów skarbowych i bankowych, jaka w niezależnie od środków własnych związków samorządowych może być przeznaczona w państwowym planie inwestycyjnym na pokrycie wydatków inwestycyjnych w samorządzie.

Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów określił na r. 1949 limity dla ministerstw i władz centralnych na całość wydatków danego resortu (zarówno państwowych, jak i samorządowych). Ministerstwa — każde w swoim zakresie — w porozumieniu z Kancelarią Rady Państwa i Ministerstwami: Adm. Publ. i Ziem Odzyskanych wydzieliły z przeznaczonych im limitów odpowiednie sumy na inwestycje samorządowe, podzieliły je pod względem rzeczowym i regionalnym (na województwa) i sumy te podane zostały województwom do wiadomości i dalszego podziału w terenie. Ustalone w ten sposób, sumy stanowią limity kredytów skarbowych i bankowych dla związków samorządowych; limity te łącznie ze środkami własnymi związków samorządowych są górną granicą wydatków inwestycyjnych tych związków. Poszczególne inwestor bezpośredni, któremu ustalono limit może złożyć wnioski inwestycyjne na sumę wyższą, ale nie przekraczającą limitu więcej niż o 15%.

W tym miejscu można nadmienić, że limit inwestycyjny kredytów skarbowych i bankowych dla samorządu w roku bieżącym wynosi około 8 miliardów złotych, środki własne samorządu — ponad 3 miliardy złotych, razem 11 miliardów złotych z ułamkiem. Limit kredy-

tów skarbowych i bankowych dla samorządu na rok 1949 określony został na sumę około 13,7 miliarda złotych, a więc o przeszło 70% wyżej, niż na rok bieżący; gdyby środki własne samorządu terytorialnego na rok 1949 wzrosły w takim samym stopniu, to wydatki inwestycyjne związków samorządu terytorialnego w państwowym planie inwestycyjnym na r. 1949 wyrażałyby się sumą około 19 miliardów złotych. Ponieważ w roku bież. planowano w samorządzie szereg inwestycji poza państwowym planem inwestycyjnym, a więc ze środków własnych, można przewidywać, że w r. 1949 wzrost tych środków własnych przekroczy 70% i że wobec tego ogólna suma inwestycji samorządowych będzie większa niż 19 miliardów.

Jeśli chodzi o wątpliwości, jakie się wyłaniają w terenie przy opracowywaniu, a zwłaszcza przy składaniu wniosków inwestycyjnych, to najczęściej powstają one w związku z zagadnieniem, pod adresem jakiej władzy centralnej należy kierować wniosek inwestycyjny, czyli do zakresu działania jakiego ministra należą poszczególne inwestycje.

Otóż, najwięcej stosunkowo inwestycji należy do zakresu działania Ministra Odbudowy. Należy doń w szczególności: a) budownictwo administracji samorządowej — bez względu na przeznaczenie budowli (ale nie wyposażenie tych budowli), b) nowe budownictwo mieszkaniowe w całości, c) samorządowe przedsiębiorstwa o charakterze zakładów użyteczności publicznej z wyłączeniem gazowni i ew. elektrowni, o ile te ostatnie nie zostaną jeszcze powzięte w ciągu roku bieżącego przez zjednoczenie energetyczne (ale nie przedsiębiorstwa przemysłowe, jak cegielnie, betoniarne, kamieniołomy itp.), d) budownictwo mieszkaniowe w zakresie odbudowy i kapitałnych remontów obiektów przeznaczonych dla pracowników administracji samorządowej, e) plany zagospodarowania przestrzennego, f) regulacja rzek i melioracje ogólne na terenie osiedli miejskich, wreszcie g) samorządowe przedsiębiorstwa budowlane.

Dla innych inwestycji samorządowych właściwymi są:

1) Minister Komunikacji — w zakresie dróg kołowych, kolei i kolejek dojazdowych oraz samochodowej komunikacji międzymiastowej,

2) Min. Przem. i Handlu — w zakresie gazowni i elektrowni oraz przedsiębiorstw przemysłowych,

3) Min. Rolnictwa — w zakresie gospodarstw rolnych, będących w posiadaniu związków sam. oraz w zakresie melioracji, związanych z rolnictwem,

4) Min. Leśnictwa — w zakresie lasów, będących w posiadaniu zw. sam. i w zakresie zalesień,

5) Min. Oświaty — w zakresie nakładów wyposażeniowych w dziedzinie oświaty i szkolnictwa (sprzęt szkolny, pomoce naukowe itp.),

6) Min. Zdrowia — w zakresie nakładów wyposażeniowych w dziedzinie zdrowia publ. (sprzęt i urządzenia zakładów zdrowia),

7) Min. Pracy i Op. Sp. — w zakresie nakładów wyposażeniowych w dziedzinie opieki społ. (sprzęt dla domów matki i dziecka, dla przytułków itp.),

8) Min. Kultury i Sztuki — w zakresie nakładów wyposażeniowych w dziedzinie kultury i sztuki (np. sprzęt dla muzeów, teatrów itp.),

9) Min. Adm. Publ. i Ziem Odz. — w zakresie nakładów wyposażeniowych w dziedzinie pożarnictwa.

A. H.

Dr STANISŁAW LINDBERG

z-ca Głównego Pełnomocnika Rządu
do spraw podatku gruntowego

Spółeczny Fundusz Oszczędnościowy Rolnictwa FOR

1. Jakie są zadania Funduszu Oszczędnościowego Rolnictwa?

Natychmiast po wypędzeniu okupanta hitlerowskiego z kraju cały naród stanął do odbudowy kraju i do zalecenia ran zadanych gospodarstwu narodowemu przez długoletnią okupację i działania wojenne.

Trwa praca nad odbudową miast, przekroczono przedwojenną produkcję w przeważającej ilości gałęzi przemysłu, odbudowano sieć komunikacyjną: linie kolejowe, drogi i mosty, podjęto — na szeroką skalę zakrojoną — akcję inwestycyjną na wsi, akcję odbudowy wsi. Rośnie liczba wsi zelektryfikowanych, coraz więcej wsi przyłącza się do sieci radiofonicznej, rośnie ilość ośrodków maszynowych na wsi.

Dla odbudowy potrzebne są pieniądze.

Dochody z państwowych przedsiębiorstw przemysłowych, pieniądze z podatków, dochody z eksportu — idą na odbudowę.

Odbudowa wymaga jednak coraz więcej środków.

Celem skierowania nadwyżek gotówkowych, znajdujących się u poszczególnych obywateli, do akcji odbudowy, celem wykorzystania takich sum na inwestycje, przewidziane w Narodowym Planie Gospodarczym, celem nadania właściwego kierunku inwestycjom indywidualnych gospodarstw i wreszcie celem **przyśpieszenia** procesu odbudowy kraju — wprowadzony został z początkiem 1948 r. **obowiązek społecznego oszczędzania**.

Pieniądze wpłacone na Fundusz Oszczędnościowy **pozostają własnością oszczędzającego**. Oszczędzający otrzymuje za swoje pieniądze ustalony przez Państwo procent.

Spółeczny Fundusz Oszczędnościowy stworzony został po to, aby nadwyżki pieniężne tych rolników, którzy takie nadwyżki mają, nie leżały u nich bezczynnie lub też, nie były marnowane na zbędne wydatki luksusowe, a służyły całemu społeczeństwu i po spełnieniu swojego zadania wróciły do uczestnika Funduszu Oszczędnościowego tj. do rolnika, który pieniądze te wpłacił.

W skład Społecznego Funduszu Oszczędnościowego wchodzi między innymi t.zw. Fundusz B czyli Fundusz Oszczędnościowy Rolnictwa (FOR).

O jego zadaniach była już mowa wyżej.

Przed tym jednak nim przejdziemy do wyłożenia zasad Funduszu Oszczędnościowego Rolnictwa, tj. do wyjaśnienia, kto i w jakiej wysokości, oraz w jakich terminach obowiązany jest wpłacać wkłady oszczędnościowe, oraz jakie przewidziane są zwolnienia, zwroty i pożyczki z tego funduszu — zatrzymajmy się jeszcze przez chwilę na sytuacji gospodarczej wsi, spowodowanej bezsprzecznie dobrym urodzajem w roku 1948.

Jak zwykle po dobrym urodzaju pojawiają się tendencje zniżkowe t.zn. ceny zboża spadają.

Przed wojną takie zjawisko otrzymało koczarną nazwę „kłęski urodzaju”.

Polegała ona na tym, że na skutek obniżki cen chłop mało- i średnio-rolny pozbawiony został korzyści zwiększonego urodzaju, ponieważ większą ilość zboża

sprzedać musiał za mniejszą cenę.

Rząd Polski Ludowej postanowił zabezpieczyć mało- i średnio-rolnemu gospodarzowi rzetelnie zapracowaną korzyść z dobrego urodzaju. Rząd postanowił nie dopuścić do obniżki cen, utrzymać cenę na zboże w zasadzie na poziomie cen dotychczasowych tj. mniej więcej w granicach — 2.000 — 2.100 złotych za 1 q żyta.

Korzysta z tej ceny cała wieś, a chłop bogaty otrzymuje dodatkowe sumy pieniężne, których by nie otrzymał, gdyby Rząd nie organizował akcji skupu po cenach dotychczasowych.

Czy nie jest słusznym zatem, ażeby część tych pieniędzy, skierowana została — w formie oszczędności — na budowę kraju, — na odbudowę wsi?

2. Kto obowiązany jest płacić wkłady oszczędnościowe?

Fundusz B Społecznego Funduszu Oszczędnościowego związany jest z podatkiem gruntowym, aczkolwiek sam Fundusz Oszczędnościowy nie jest podatkiem.

Roczne wkłady oszczędnościowe uczestników Funduszu B, czyli Funduszu Oszczędnościowego Rolnictwa ustala się jedynie w oparciu o wymiar podatku gruntowego.

Obowiązkowi społecznego oszczędzania podlegają bowiem rolnicy, opłacający podatek gruntowy od gospodarstw o przychodowości ponad 60 q żyta.

Wszyscy mało-rolni i przeważająca część średnio-rolnych chłopów nie podlega obowiązkowi społecznego oszczędzania i nie płaci wkładów oszczędnościowych na rzecz **Funduszu Oszczędnościowego**.

Wysokość stawek oszczędnościowych ustala corocznie rozporządzenie Rady Ministrów na wniosek Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

Na rok 1948 Rada Ministrów rozporządzeniem z 28 lipca 1948 r. ustaliła stawki oszczędnościowe:

- 1) dla gospodarstw rolnych o przychodowości ponad 60 do 100 q żyta w wysokości 100% wymiaru podatku gruntowego na rok 1948,
- 2) dla gospodarstw rolnych o przychodowości ponad 100 do 130 q żyta w wysokości 110% wymiaru podatku gruntowego na rok 1948,
- 3) dla gospodarstw rolnych o przychodowości ponad 130 q żyta — w wysokości 130% wymiaru podatku gruntowego na rok 1948.

Jeżeli zatem posiadaczowi 10-cio hektarowego gospodarstwa rolnego o przychodowości 90 q żyta, wymierzono 21 tys. 600 zł. podatku gruntowego na 1948 rok — to obowiązany on jest wpłacić taką samą sumę tj. 21.600.—zł. tytułem wkładu oszczędnościowego w roku 1948. Z tym jednak, że wpłacony wkład oszczędnościowy — jak już zaznaczono — pozostaje własnością wpłacającego.

Wkład oszczędnościowy płatny jest tak samo jak podatek gruntowy w dwóch równych ratach:

a) I-sza rata wiosenna do 1-go kwietnia, b) II-ga rata jesienna do 1-go listopada. Wszelkie zmiany w podatku gruntowym powodują odpowiednie zmiany w ustaleniach rocznych wkładów (składek) oszczędnościowych.

Niezależnie od zmian wkładów oszczędnościowych, wywołanych zmianami w podatku gruntowym — władza podatkowa tj. zarząd gminny może — po wysłuchaniu opinii prezydium gminnej rady narodowej — częściowo lub całkowicie zwolnić od obowiązku wniesienia wkładów osobę, która nie jest w stanie wnieść wkładu w części lub w całości z powodu ciężkiego położenia materialnego, wywołanego jakimiś nadzwyczajnymi okolicznościami (choroba, nieszczęśliwy wypadek, śmierć w rodzinie, klęska żywiołowa itp. zdarzenia losowe).

Władza podatkowa tj. zarząd gminny może jednak — również po wysłuchaniu opinii prezydium gminnej rady narodowej — podwyższyć roczny wkład oszczędnościowy, najwyżej do połowy, w przypadku wyjątkowo korzystnej sytuacji materialnej rolnika, który ma także przychody z innego źródła, a nie tylko z gospodarstwa rolnego.

Uchwała (decyzja) zarządu gminnego o zmniejszeniu lub o podwyższeniu wkładu oszczędnościowego wymaga każdorazowego zatwierdzenia przez powiatowego pełnomocnika rządowego do spraw podatku gruntowego.

3. Prawa uczestników Funduszu Oszczędnościowego Rolnictwa.

Fundusz Oszczędnościowy nie jest podatkiem.

Wkłady oszczędnościowe są oprocentowane w wysokości 2% rocznie, poczynając od dnia 1-go następnego miesiąca, po dokonaniu wpłaty.

Każdy uczestnik Funduszu Oszczędnościowego tj. każdy, kto zapłacił wkład oszczędnościowy (składkę), otrzymuje książeczkę oszczędnościowo-inwestycyjną z Komunalnej Kasy Oszczędności.

Posiadacz książeczki inwestycyjnej będzie mógł co rocznie, poczynając od roku 1949 wycofać 5% wkładu.

Minister Skarbu może podwyższyć granicę procentową wycofania wkładu tj. sumę którą corocznie uczestnik Funduszu Oszczędnościowego ma prawo wycofać.

Wkład oszczędnościowy — jak widać z powyższego — podlega oprocentowaniu — może być stopniowo wycofany — ma zatem wszelkie cechy oszczędności i nie ma cech podatku.

Że mamy do czynienia z oszczędnością, a nie z podatkiem, świadczą następujące prawa uczestników Funduszu Oszczędnościowego:

Każdy uczestnik Funduszu Oszczędnościowego, który całkowicie wpłacił należne składki oszczędnościowe ma prawo do otrzymania pożyczki na inwestycję (budownictwo, zakup urządzeń, maszyn, narzędzi itp.), przewidzianą w państwowym planie inwestycyjnym. Wpłata przyznanej pożyczki następuje ratami w miarę postępu robót. Właściwy bank uprawniony jest skontrolować, czy pożyczka użyta została na cele, na które ją przyznano.

W przypadku stwierdzenia, że pożyczka użyta została na inne cele, bank ma prawo wstrzymania dalszych rat pożyczki, a uczestnik Funduszu obowiązany jest zwrócić raty otrzymanej pożyczki.

Jeżeli uczestnik Funduszu Oszczędnościowego przeznaczył pewne sumy na budowę, nabycie urządzeń, zakup maszyn, narzędzi itp. przewidzianych w odpowiedniej uchwale Rady Ministrów — może on uzyskać

zwolnienie odpowiedniej części wkładu oszczędnościowego.

Zwrot części wkładu oszczędnościowego następuje w następujących przypadkach:

- a) narodzin dziecka,
- b) ślubu uczestnika (tj. rolnika, który wpłacił wkład oszczędnościowy) lub jego dziecka,
- c) trwałej niezdolności do pracy, spowodowanej kalectwem lub nieuleczalną chorobą uczestnika Funduszu lub członka jego najbliższej rodziny,
- d) śmierci członka najbliższej rodziny,
- e) utrzymywania dziecka w szkole poza miejscem zamieszkania,
- f) klęski żywiołowej oraz straty w inwentarzu żywym.

W przypadku śmierci uczestnika Funduszu Oszczędnościowego (tj. rolnika, który wpłacił wkład oszczędnościowy), następuje całkowita wypłata oszczędności do rąk spadkobiercy.

Rolnicy, którzy ukończyli 65 lat lub utracili zdolność do pracy, mają prawo do zwrotu oszczędności, jeżeli nie posiadają dostatecznych środków utrzymania. Mogą oni kupić rentę dożywotnią za sumę złożoną w książeczce oszczędnościowo-inwestycyjnej, zamiast zwrotu oszczędności i są zwolnieni od obowiązku dalszego oszczędzania.

Podkreślić należy, że nie sam fakt ukończenia 65 lat daje te prawa. Prawo takie mają tylko tacy uczestnicy Funduszu Oszczędnościowego, którzy nie posiadają dostatecznych środków utrzymania. Bogaty chłop zatem, posiadający większe gospodarstwo rolne i dostateczne środki utrzymania, nie posiada prawa do zwrotu oszczędności, mimo ukończenia 65 lat.

Od kwoty rocznego wkładu oszczędnościowego odlicza się:

- a) wpłaty na Fundusz Ziemi,
- b) spłatę pożyczek inwestycyjnych,
- c) składki na ubezpieczenia na życie (z tytułu specjalnych umów ubezpieczenia ustalonych przez Ministra Skarbu),
- d) wkłady w bankach i komunalnych kasach oszczędności z co najmniej 6-cio miesięcznym wypowiedzeniem, jeżeli wypowiedzeniu podlega nie więcej niż 10% wkładu.

Jeżeli zatem rolnik zapłacił w roku 1948 sumy należne np. na Państwowy Fundusz Ziemi, to o zapłaconą sumę zmniejsza się ustalony dla niego na 1948 rok wkład oszczędnościowy na Fundusz Oszczędnościowy Rolnictwa.

We wszystkich wymienionych wyżej przypadkach rolnik — uczestnik Funduszu — obowiązany jest przedstawić w zarządzie gminnym i komunalnej kasie oszczędności (K.K.O.) zaświadczenia i dokumenty uzasadniające żądania zwolnień, zwrotów lub odliczeń.

Wkłady oszczędnościowe nie są podatkiem, ale z drugiej strony wpłaty tych wkładów nie są uzależnione od uznania zobowiązanego od oszczędzania. Każdy kto otrzymał zawiadomienie o prawomocnym ustaleniu wkładu oszczędnościowego winien wpłacić wymienioną w zawiadomieniu sumę, gdyż nieuiszczone w terminie wkłady oszczędnościowe podlegają ściągnięciu w trybie egzekucji administracyjnej świadczeń pieniężnych, a więc z doliczeniem dodatku za zwłokę i kosztów egzekucyjnych.

4. Jakie władze ustalają wkłady oszczędnościowe na Fundusz Oszczędnościowy Rolnictwa i jakie są zadania pełnomocników rządowych oraz gminnych delegatów społecznych w związku z tym Funduszem.

Wysokość wkładów oszczędnościowych na Fundusz Oszczędnościowy Rolnictwa ustalają zarządy gminne w gminach wiejskich i zarządy miejskie w gminach miejskich.

Nadzór nad właściwym ustalaniem i terminowymi wpłatami wkładów oszczędnościowych wykonują pełnomocnicy rządowi do spraw podatku gruntowego.

Do zakresu działania powiatowych pełnomocników rządowych należy zatwierdzanie lub uchylanie decyzji (uchwał) zarządów gminnych w sprawie zmniejszenia wkładów oszczędnościowych na skutek ciężkiego położenia materialnego rolnika.

S. WITKOWSKI

Przewodniczący Warsz. Woj. R. N.

Zjazd Delegatów Wojewódzkich Komitetów Wystawy Ziem Odzyskanych w dniach 17 i 18 sierpnia 1948 r.

Zjazd, który się odbył w ciągu tych 2 dni miał na celu poinstruowanie delegatów Woj. Komitetów Wystawy Z.O. o zadaniach jakie obowiązani są oni wykonać w myśl odezwy Komisarza Rządu do Spraw Wystawy Ziem Odzyskanych z dnia 12 czerwca 1948 r. i pisma Rady Państwa z dnia 12. VII. 48 L. dz. 28065/XI 2648/48 — oraz wysłuchanie sprawozdań poszczególnych delegatów.

W pierwszym dniu obrad, którym przewodniczył Komisarz Rządu do Spraw W. Z. O. wiceminister Ob. Wiktor Kościński omówiono zagadnienia popularyzacji w terenie wyjazdów na WZO i techniki wyjazdów. Szczegóły podali bardzo dokładnie współpracownicy min. Kościńskiego oraz przedstawiciele Orbisu.

Jak wynika z instruktarzu został dokładnie opracowany plan przejazdów zwiedzających indywidualnie oraz grupowo. Planowana ilość zwiedzających w skali ogólnej wynosi ca 3 miliony, z tego na Stolicę wypada 240.000 a na województwo warszawskie 180.000. Są to ilości planowane bardzo ostrożnie. Ze względu na charakter społeczny grup przyjezdnych — robotnicy, chłopci, inteligencja pracująca — trzeba stworzyć terminarz wyjazdów. Dla chłopów, z uwagi na okres terminowych robót w polu, po porozumieniu się i ustaleniu z Zarządem Głównym Związku Samopomocy Chłopskiej zosał ustalony terminarz wyjazdów. Wyjazdy grupowe robotników muszą być uwzględnione turnusami tak, ażeby nie wpływały na zahamowanie pracy. Największą łatwość w ułożeniu pracy posiadają pracownicy umysłowi, którzy mogą zastosować przerzuty koleżeńskie. Największą opieką otoczyć należy młodzież szkolną i robić jej jak najdalej idące ułatwienia.

W dyskusji która się wywiązała, niektórzy przedstawiciele terenu wskazywali na trudności lokalne, np. brak funduszy na prowadzenie akcji. Z wyjaśnień ustnych

Uchwały zarządów gminnych, dotyczące podwyższania wkładów oszczędnościowych w związku z wyjątkowo korzystną sytuacją materialną uczestnika Funduszu — również wymagają zatwierdzenia przez powiatowych pełnomocników rządowych.

Gminni delegaci społeczni współdziałają z aparatem administracyjnym w kierunku objęcia obowiązkiem społecznego oszczędzania wszystkich rolników posiadających gospodarstwa rolne o przychodowości ponad 60 q żyta, stosowania właściwej stawki oszczędnościowej, właściwego stosowania ulg.

Gminni delegaci społeczni winni jednocześnie pomagać w terminowej realizacji ustalonych wkładów, przyczyniając się w ten sposób do zwiększenia środków pieniężnych, przeznaczonych na odbudowę kraju.

delegatów, z ich sprawozdań pisemnych i w/g danych biura Komisarza Rządu do Spraw WZO wynika, że w terenie zbyt nikły odsetek Komisji Daniny Narodowej został przekształcony na Komitety Wystawy Ziem Odzyskanych. Brak jest poważnego podejścia do tak ważnej akcji, co w swoim rzeczowym, opartym na faktach końcowym przemówieniu wykazał min. Kościński.

Przerwy pomiędzy obradami w pierwszym i drugim dniu zostały wykorzystane na zwiedzanie Wystawy z przewodnikami. Tylekroć razy czytaliśmy reportaże prasowe z WZO, ale żaden opis nie jest w stanie odtworzyć kolosalnej inwencji twórców poszczególnych działów Wystawy, jej przepięknego ujęcia, plastyki i jasności wykresów oraz całkowitego wyczelowanego w szczegółach przeglądu dorobku pracy trzyletniej na odcinku kultury, przemysłu, rolnictwa na terenie Ziem Odzyskanych.

W drugim dniu obrad omawiane były szczegóły preliminowanych terminów wyjazdów, kompletów oraz ilości, ze szczególnym uwzględnieniem elementu wiejskiego. Stwierdzić należy sprężystą organizację Orbisu, sprawną działalność miejscowego Komitetu, oraz wszechstronną pomoc wszystkich władz, urzędów i organizacji w ułatwianiu zakwaterowania, wyżywienia i zwiedzania WZO wszystkim przyjezdnym.

Na Zjeździe powzięto rezolucje:

Uaktywnienia i reaktywowania komitetów terenowych, spopularyzowania zwiedzania grupowego WZO przez jaknajszersze masy społeczne, kumulowania kosztów związanych z działalnością Komitetów lokalnych WZO z innymi akcjami.

Jakie rezultaty osiągnął Zjazd — wykaże najbliższa przyszłość i frekwencja zwiedzających Wystawę Ziem Odzyskanych.

Każdy radny winien zwiedzić Wystawę Ziem Odzyskanych

Z życia samorządu

WSPÓŁZAWODNICTWO W POWIECIE.

Powiatowa Rada Narodowa w Olecku (woj. białostockie), w marcu 1948 r. opracowała plan współzawodnictwa w dziedzinie podniesienia produkcji rolnej. Plan ten obejmuje różne dziedziny pracy na wsi, oraz wyznacza minimum zakresłone do wykonania dla całego terenu powiatu.

Na uwagę zasługuje również akcja mająca na celu podniesienie jakości zbóż. Uzyskano nasiona wysokiego gatunku i rozdzielono, a zbiory z uprawy tych nasion przeznaczone będą znowu tylko na siew, nie zaś na konsumpcję. Tzw. bloki nasienne objąć mają 18 tys. ha. Inne działy dotyczą podniesienia przyrostu naturalnego koni, bydła i trzody. M. in. wydano zakaz sprzedaży i bicia cieląt.

Wyznaczone do wykonania prace zostały rozdzielone na gminy, a w gminach na poszczególne gromady. Pierwsze sprawozdania na dzień 30.IV. wykazały, że niektóre gminy już przekroczyły wyznaczony im plan.

Prezydium PRN w Olecku wydaje co 2 miesiące komunikat, zawierający ocenę prac gmin. Komunikat zawiera omówienie błędów i niedomagań zauważonych w poszczególnych gminach, a także osiągnięć. Komunikat ten bywa czytany na posiedzeniach plenarnych oraz rozsyłany wszystkim radom narodowym.

SZKOLNICTWO W WOJ. BIAŁOSTOCKIM.

W województwie białostockim nie ma już szkół nieczynnych. Ilość szkół powszechnych na terenie województwa wynosi 1239 plus 4 szkoły dla dorosłych. Z liczby tej 70 szkół jest w miastach, a 1173 w gminach wiejskich.

Od roku 1945 odbudowano 257 budynków szkół powszechnych. Kredyty państwowe na odbudowę szkół wyniosły ok. 50 mln. zł., podczas gdy wkład samorządów i społeczeństwa według danych Kuratorium Okręgu Szkolnego oblicza się na ćwierć miliarda zł. Na sumę tę składają się zarówno fundusze asygnowane przez samorządy różnych stopni, jak i szarwark w postaci robocizny i materiałów budowlanych.

Ilość nauczycieli w szkołach podstawowych wynosi 3070. Spośród tej liczby spora część nie posiadała początkowo pełnych kwalifikacji nauczycielskich, a niektórzy ukończyli jedynie 7 klas szkoły powszechnej i 6-miesięczny wstępny kurs pedagogiczny. Liczba nauczycieli niewykwalifikowanych zmniejsza się szybko.

Ośrodki kształcenia nauczycieli znajdują się w gimnazjach ogólnokształcących, gdzie przygotowuje się ich do małej matury oraz w czterech liceach pedagogicznych (Białystok, E'k, Suwałki, Łomża), przygotowujących do pełnej matury pedagogicznej.

Sieć szkół powszechnych zrealizowana jest całkowicie, jednak ok. 50 proc. stanowią szkoły nisko-stopniowe o jednym nauczycielu. Wszystkie przedwojenne budynki szkolne znajdują się w odbudowie, a ponadto ok. 100 nowych obiektów w budowie.

W roku bieżącym powstały dwa ważne obiekty z zakresu opieki nad dzieckiem. Jest to Pogotowie Opiekuńcze oraz Dom Turnusowy w Krasnym. Pogotowie Opiekuńcze w Białymstoku zajmuje nieduży, ale dobrze urządzony budynek na peryferiach miasta. Posiada 30 miejsc dla dzieci pozbawionych opieki, zatrzymanych za włóczęgostwo itp. Wiek dzieci waha się od 5—15 lat.

Dom jest niezamknięty, a pomimo to ucieczki dzieci niemal się nie zdarzają. Dzieci chodzą do szkoły i do przedszkola, a ponadto uczą się w Pogotowiu krawiectwa i stolarstwa na własnych warsztatach. Po 2-miesięcznym pobycie rozsyła się dzieci do Domów Dziecka, których jest 16 na terenie województwa.

Dom Turnusowy w Krasnym mieści się w dawnym pałacu dworskim z pięknym parkiem. Posiada miejsce 40. Przyjeżdżają tam dzieci wcale na dwumiesięczny pobyt wypoczynkowo-zdrowotny.

DROGI W POW. WŁOCŁAWSKIM

Powiatowa Rada Narodowa we Włocławku wydała drukiem sprawozdanie za r. 1947 z działalności Włocławskiego Powiatowego Związku Samorządowego. Sprawozdanie przynosi m.in. szereg zestawień oraz danych statystycznych ujętych przejrzysto w tabelę.

W zakresie budowy dróg przed wykonaniem planu przewidzianego na rok 1947 pobudowano magazyny drewniane i zakupiono większą ilość potrzebnych narzędzi. Sprowadzono 1 ciągnik, 2 przyczepki, 1 samochód ciężarowy, 1 przyczepkę, 1 walec na rafę, 4 smolarki, 1 grysiaarkę, 1 tłuczkarę, 1 samochód ciężarowy. Wszystkie maszyny wyremontowano. Dla pomieszczenia maszyn wybudowano garaż murowany na 5 samochodów wraz z warsztatem reperacyjnym, oraz wybudowano dwa magazyny drewniane kryte papą o wymiarach 36 mb x 6 mb i 40 mb x 8 mb. Następnie sprowadzono kolejną z Państwowych kamieniołomów 25.000 ton kamienia do przeróbki, 476 ton smoły, 322 ton cementu, 150 ton węgla i zakupiono 1.500 m³ kamienia polnego od miejscowej ludności.

Na drogach powiatowych zawałowano drogę Lubień — Chodecz 6.840 km oraz 1200 mb na drodze Lubień — Łanięta. Poza tym przebudowano drogę Włocławek — Michalin 1300 mb z 35 mb na 6 mb z bruku na trylinki. Na drogach gminnych wykonano: w gminie Baruchowo 150 mb jezdni nowej, w Michalinie gm. Śmiłowice 200 mb jezdni z trylinki szerokości 6 mb, w gm. Falborz 200 mb jezdni na drodze Brześć — Wieniec i w gm. Wieniec wybudowano 2 mosty drewniane.

BURSA DLA MŁODZIEŻY MAZURSKIEJ W ELKU.

Zagadnienie autochtonów w powiecie elckim nastrocza radom narodowym szereg trudności. Na terenie powiatu mieszka kilkuset Mazurów.

Wychowanie młodzieży mazurskiej jest sprawą niezmiernej wagi. Rolę tę spełnia należycie Bursa dla Młodzieży Mazurskiej w Elku, gromadząca ok. 70 chłopców i dziewcząt.

Bursa zajmuje oddzielny dwupiętrowy budynek. Zarówno sypialnie jak i inne sale użytkowe utrzymane są czysto i estetycznie. Wyżywienie jest zadowalające. Młodzież uczęszcza do szkoły powszechnej i na kursy repolonizacyjne. Kierownictwo bursy zwraca szczególną uwagę na doskonalenie języka polskiego u wychowanków oraz na zaznajomienie ich z literaturą i wiedzą o Polsce drogą zajęć świetlicowych. Rezultat wychowawczy jest pozytywny. Młodzież chętnie garnie się do nauki i szybko pozbywa się naleciałości germańskich. Niektórzy, po ukończeniu szkoły podstawowej, pragną uczęszczać do szkół średnich. W tym wypadku będą mogli nadal pozostać w bursie, korzystając jak dotąd z bezpłatnego mieszkania i utrzymania.

Porady prawne pod red. dr Jerzego Starościaka

Zarząd Gminny w Obornikach zwolnił z pracy zatrudnionego na mocy umowy zastępcę sekretarza gminnego za wypłatą 3-miesięcznego odszkodowania. Zwolniony żąda wypłacenia mu wynagrodzenia za okres 6-miesięcznego wypowiedzenia z potrąceniem otrzymanego wynagrodzenia za 3-miesiące, powołując się na art. 469 § 3 K.Z.

W związku z powyższym wyjaśnia się co następuje:

Przepis art. 469 § 3 K.Z., przewiduje 6-miesięczne wypowiedzenie przy rozwiązywaniu stosunku pracy, trwającej 10 lat, nie ma zastosowania do wyżej wymienionego wypadku.

Zgodnie bowiem w art. 446 K.Z., jeżeli dla pewnej kategorii pracowników istnieje szczególna ustawa regulująca stosunek pracy, przepisy działu I tytułu XI K.Z. stosuje się jedynie w przedmiotach ustawą szczególną nie objętych.

Zwolniony był zastępcą sekretarza gminnego, a więc w myśl art. 2 p. b Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1929 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. Nr 35/28, poz. 323) jest pracownikiem umysłowym, którego stosunek pracy reguluje powołane rozporządzenie, szczególnie art. ustawodawczy, przewidujący rozwiązanie umowy o pracę po upływie 3 miesięcy od wypowiedzenia umowy przez jedną ze stron.

Gdy więc kwestia terminu wypowiedzenia została uregulowana szczególnym aktem, brak podstaw prawnych do zastosowania art. 469 § 3 K.Z.

Sąd Najwyższy zajął analogiczne stanowisko w całym szeregu orzeczeń. (C II 557/364. VI, 1936 Zb. Orz. 297/36; C II 263/36, Zb. Orz. 485/36; C II 557/36, O.S.P. poz. 402/36).

P. Segalewicz

Zarząd Miejski w Sztumie zapytuje:

1. Czy wydział powiatowy ma prawo wydać zarządzenie aby został zwolniony kasjer zarządu miejskiego?

2. Czy starosta powiatowy w oparciu o uchwałę wydziału powiatowego ma prawo polecić kasjerowi zarządu miejskiego aby wystąpił on z wnioskiem do zarządu gminnego celem powołania go na stanowisko sekretarza powyższej gminy?

O d p o w i e d ź:

Ad 1. Na podstawie art 14, ust. 2, ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294) pracowników gminnych przyjmuje i zwalnia wójt na podstawie uchwały zarządu gminnego, działającego w tym zakresie kolegialnie. Na zasadzie art. 1 p. 5 powyższej ustawy, postanowienia dotyczące gminy i organów gminnych stosuje się zarówno do gminy wiejskiej jak i miejskiej. Widzimy z tego, że wydział powiatowy może jedynie wystąpić z sugestią do zarządu miejskiego o podjęcie uchwały dotyczącej zwolnienia sekretarza, co jednak nie wiąże zarządu miejskiego.

Ad 2. Na podstawie art. 46 ust. (2) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35 poz. 294), burmistrz jest przełożonym gminy i kierownikiem całej administracji miejskiej. Na podstawie art. 14 p. 2 tejże ustawy, do jego uprawnień należy zwalnianie pracowników zarządu miejskiego. Z powyższego wynika, że jeżeli starosta lub wydział powiatowy pragnie, aby któryś z

urzędników zarządu miejskiego został zwolniony, winien wystąpić odpowiednią sugestią do burmistrza, jako do bezpośredniego przełożonego danego urzędnika, a nie bezpośrednio kierować pismo do urzędnika, jak wynika z załączonych akt.

mgr. T. Hattowski

Zarząd Miejski w Koszalinie — zapytuje czy woźnych i informatora, którzy spełniają następujące obowiązki:

a) woźni segregują i doręczają pisma miejscowe, nadają i podejmują korespondencję zamiejscową, przeprowadzają wywiady w sprawach opieki społecznej,

b) informator — informuje interesantów i roznosi korespondencję

należy zaliczyć do pracowników umysłowych, czy fizycznych, gdyż odnośnie tego zagadnienia istnieje rozbieżność zdań między Zarządem Miejskim a Ubezpieczalnią Społeczną w Słupsku, która stoi na stanowisku, że są oni pracownikami fizycznymi.

O d p o w i e d ź.

Woźni i informator są pracownikami fizycznymi.

Stanowisko Ubezpieczalni Społecznej w Słupsku w tej sprawie jest słuszne.

U z a s a d n i e n i e.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 16.III 1928 r., o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 35 poz. 323), enumeratywnie podaje jakie kategorie pracowników uważa się za pracowników umysłowych. Z podanego wyliczenia widać, że woźni i informatorzy nie są uważani za pracowników umysłowych.

mgr. St. Ślubowski

Zarząd Gminy Wola Rębkowska pow. garwolińskiego zapytuje „czy instruktorowi gm'nej komisji kontroli społecznej należą się diety za przeprowadzenie rewizji gospodarki gminnej, młynów prywatnych i in.“

Instruktor gminnej komisji kontroli otrzymuje wynagrodzenie ryczałtowe, określone w umowie z nim zawartej, wobec czego nie jest uprawniony do pobierania diet. Poza tym należy zwrócić uwagę, że zadaniem instruktora jest instruowanie gminnej komisji kontroli i z tego tylko tytułu bierze on udział w kontrolowaniu przedsiębiorstw i instytucji na terenie gminy. Instruktor powinien nauczyć komisję, jak pisać protokoły z rewizji, a nie pisać stale protokoły, wyłączając komisję.

Prezydium Gminnej Rady Narodowej gminy Kowale Pańskie pow. tureckiego zapytuje, czy wójt, wyjeżdżając służbowo, także na wezwanie władz nadzorczych, otrzymuje diety „z konta diet i kosztów podróży członków zarządu gminnego, czy pracowników gminy“, oraz „czy wójtowi przysługują diety za udział w posiedzeniach zarządu gminnego“.

Wójt jest członkiem zarządu, wobec tego diety i koszty podróży preliminarować i wypłacać należy z pozycji przeznaczonych dla członków zarządu gminy.

Wójt, jako stale płatny członek zarządu gminy, nie jest uprawniony do pobierania diet za posiedzenia Zarządu Gminy. Diety te przysługują członkom zarządu nie pobierającym stałego uposażenia.

mgr. H. B.

Nowe wydawnictwa

PRZEPISY PRAWNE O UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH*)

Wydanie gruntownie opracowanego jednolitego tekstu prawa ubezpieczeniowego stanowi poważne ułatwienie pracy dla tych wszystkich instytucji i osób, które mają do czynienia z problemami ubezpieczeniowymi.

Wydawnictwo jak zaznaczyli autorzy nosi charakter wyłącznie tekstowy. Podanie jednak tekstu aktualnego prawa ubezpieczeniowego nie było rzeczą łatwą. Z postawionego zadania autorzy wywiązali się dobrze, dając tekst jasny uzupełniony danymi wyjaśniającymi, kiedy na jakiej podstawie podany przepis wprowadzony został do prawa ubezpieczeniowego.

J. Starościak

ADAM BIELSKI „USTAWODAWSTWO ODRODZONEJ POLSKI****)

O użyteczności i potrzebie książki dla działacza społecznego świadczy trzecie z kolei jej wydanie.

W pracy tej, jak mówi autor we wstępie, „przedstawione są pokrótce podstawowe zdobycze demokracji, ujęte w formę prawną.“ Zdobycze te, uzewnętrznione w formie ustaw i dekretów, podane są w niej w ten sposób, że są całkowicie zrozumiałe i jasne dla wszystkich tych, którzy z przepisami prawnymi w małym tylko stopniu się stykają. Jest to typowa książka napisana tak, aby „prawo wydane dla ludu i w jego interesie było przezeń całkowicie zrozumiałe“. Przepisy nie są omawiane formalistycznie, a na żywym tle politycznych i gospodarczych stosunków.

Praca Adama Bielskiego daje obraz przepisów, które są podstawą ustroju państwowego odrodzonej Polski — a więc przepisów dotyczących organizacji i zakresu działania najwyższych naszych organów władz, jak Sejmu Ustawodawczego, Prezydenta Rzeczypospolitej, Rady Państwa, Rządu i Sądów. Omawia ona również prawa i wolności obywatelskie, oraz daje ogólny obraz przemian społeczno-gospodarczych w dziale dotyczącym reformy rolnej i unarodowienia podstawowych gałęzi gospodarki narodowej.

Oddzielne rozdziały dotyczą rad narodowych, nowego ustawodawstwa karnego oraz unifikacji prawa.

I. KLAJNERMAN „NOWY USTRÓJ PAŃSTWOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ****)

Zadaniem autora, jak sam pisze w przedmowie do trzeciego wydania, było „umożliwienie przeciętnemu czytelnikowi, interesującemu się zagadnieniami z dziedziny prawa publicznego, poznania podstawowych zasad nowego ustroju państwowego Rzeczypospolitej, opartego na przepisach Małej Konstytucji.“

Z zadania tego autor całkowicie się wywiązał. Praca zawiera nie tylko syntetyczny obraz podstawowych wiadomości o ustroju prawnopolitycznym Państwa, lecz również dokładne przedstawienie przepisów odnoszących się do ustroju Polski oraz ich analizę prawną.

Dwa pierwsze nakłady tej książki, w ciągu krótkiego okresu czasu całkowicie wyczerpane, świadczą najlepiej o jej potrzebie. Wprowadzie specjalną troską autora była jasność i zrozumiałość przedstawianych zagadnień, nie oznacza to jednak, że autor zrezygnował z gruntowności w przedstawianiu tematów lub że omijał tematy trudne. Przeciwnie i zagadnienia poważne przedstawiane są jasno z uwzględnieniem bogatych doświadczeń z polskiej praktyki konstytucyjnej przez co praca nabiera specjalnej wartości, jako materiał do rozwiązywania nasuwających się wątpliwości.

Podane na końcu książki teksty zasadniczych przepisów prawa obowiązującego pozwalają czytelnikowi zaznajomić się z tekstem omawianych w niej ustaw oraz dają mu możliwość przeprowadzenia porównania wywodów autora z tymi przepisami.

Z książki korzystać mogą nie tylko działacze społeczni ale i osoby, które ustroju Polski muszą się uczyć.

ZDZISŁAW KECK — SKOROWIDZ PRZEPISÓW PRAWNYCH****)

Cały szereg tak zasadniczych zmian, które zaistniały w naszym ustawodawstwie w latach powojennych, jak i szereg nowelizacji szczegółowych, czyniło niezbędnym opracowanie specjalnego skorowidza, któryby dotyczył nie tylko ustaw i rozporządzeń wydanych w latach 1944 — 1948, lecz również i przepisów, dziś jeszcze obowiązujących, z lat 1918 — 1939.

Praca ta została wykonana przez Zdzisława Kecka. Skorowidz ten ułatwia operowanie dziennikami ustaw. Spis tytułów potraktowany jest wyczerpująco.

Skorowidz może nie tylko oddać duże usługi w każdym urzędzie, gdzie konieczne jest częste posługiwanie się dziennikami ustaw, ale i przez wyczerpujące zestawienie przyczyni się niewątpliwie do podniesienia poziomu fachowego administracji.

*) Warszawa 1948, Wydawnictwo Zakładu Ubezpieczeń Społecznych str. 265.

**) Warszawa 1948, Wyd. Poradnik Społeczny

***), Kraków 1948, Wyd. Poradnik Społeczny.

****), Warszawa 1948, Spółdz. Wyd. »Wiedza«.

PROSIMY O UREGULOWANIE PRENUMERATY ZA IV KWARTAŁ

Adres Redakcji: Warszawa, Aleje Ujazdowskie Nr 3, bud. 4. Kancelaria Rady Państwa, tel 89000, wewn 263

Redaktor naczelny H. Kurkowska, przyjmuje interesantów codziennie od 13 — 15.

Prenumerata 1 egz. kwartalnie 126 zł.

Konto PKO I - 6800

Redakcja rękopisów nie zwraca

Prenumeratę przyjmuje Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik“, Warszawa, Daszyńskiego 16.

Wydawca: Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik“ Drukarnia Nr 2. Spółdz. Wyd. „Czytelnik“ Marszałkowska 3/5 B-55686